

- *Leto tekmovanj*
- *Intervju z Georgom Glaslom*
- *Intervju z Martinom Mallaunom*
- *Johann Petzmeyer*

junij 2015
leto 16
številka 1 (28)

SLOVENSKI CITRARAR

KOLENDAR CITRARSKIH PRIREDITEV

- 28. do 30. 6. 2015, 15. poletni citrarski seminar pri sv. Jožefu v Celju, na zadnji dan bo pred zaključnim koncertom ob 18:00 uri, razstava citer, pribora za citranje, citrarskih miz in not, prisotni bodo izdelovalci citer Holcman (SLO), Wünsche (D), Mürnseer (A) in drugi.
- 1. avgust, 25. popoldne ob citrah na Kopitniku. Igralo se bo cel dan, vabljeni ste slovenski citrarji vseh generacij. Pokličite na tel.: 041 721 109.
- 18. avgust, Vila Bianca, Izidor Tojnko, 1. večer v okviru festivala »Prešmentane citre« v Velenju
- 19. avgust, Vila Bianca, Johannes Schubert, 2. večer v okviru festivala »Prešmentane citre« v Velenju
- 20. avgust, Dom kulture Velenje, koncert ob 15-letnici Slovenskega citrarskega kvarteta, 3. večer v okviru festivala »Prešmentane citre« v Velenju
- 25. avgust, amfiteater ob Paki, Velenje, koncert Tanje Lončar in zaključek festivala »Prešmentane citre«
- September, oktober, vpis citrarskega abonmaja ZKŠT Žalec, program celotnega abonmaja bo objavljen naknadno na www.citre-drustvo.si in na www.zkst-zalec.si

UVODNIK

V prvi polovici leta se je na citrarski sceni toliko dogajalo, da o vsem sploh ne zmoremo pisati v našem glasilu. Sredi maja je lepo izzvenel 3. slovenski citrarski večer v Apačah (organizator-ka ga. Marjetka Cunk). V istem času je na Češkem gostovala Glasbena šola Brežice z njihovim citrarskim orkestrom. Dejavnne so bile Notice iz Domžal, pa citrarska skupina iz Ihana, Tina Kseneman s svojimi pevci, svoj letni koncert je v Litiji imel tudi orkester Srebrne strune, da številnih nastopov mladih po glasbenih šolah, kjer poučujejo citre, sploh ne omenjam. Citre se vse bolj vključujejo v slovensko glasbeno življenje. Zaključila se je 4. sezona citrarskega abonmaja ZKŠT Žalec, v katerem je bilo letos prvič kar 6 koncertov, na Radiu Slovenija so predvajali posrečeno oddajo Fortissimo, kjer je bilo v obliki kviza govora o citrah. Citre se občasno pojavijo tudi v kakšnem drugem slovenskem mediju. Pred nami je poletje s tradicionalnimi prireditvami, Poletni citrarski seminar v Celju, Popoldne ob citrah (letos že petindvajsetič!) in festival Prešmentane citre v Velenju z gostujočim mladim citrarjem Johannesom Schubertom iz Nemčije, jeseni pa bo pri nas spet gostoval prof. Georg Glasl.

Če gledamo na skoraj 30-letni razvoj slovenskega citrarstva, od leta 1986, ko je bilo v Grižah prvo srečanje slovenskih citrarjev, smo vsekakor lahko zelo zadovoljni in optimistični. Vedno pa se da najti kakšno kritično besedo in delati še bolje. V tem smislu berem tudi odgovore gospe Cite Galič na vprašanja v zvezi s tekmovanjem TEMSIG. Pred tridesetimi leti smo lahko o tem, da se bodo mladi slovenski citrarji v enem letu lahko udeležili kar treh zahtevnih citrarskih tekmovanj, le sanjali.

Verjetno si ni nihče predstavljal, da se bo citrarstvo tako hitro razvijalo, še posebej ne na področju šolstva in koncertnega življenja.

Čeprav sem pred štirimi leti na tem mestu zapisal, da bo z novim mandatom čas, da vodenje CDS prevzame kdo drug, se to ni zgodilo. Na januarskem Zboru članov sem vodenje društva sprejel še za peti mandat. Sedež društva je sedaj v Krškem, imamo novo tajnico in prenovljen Upravni odbor CDS. V preteklem obdobju se lahko pohvalimo z velikimi uspehi, lahko pa smo tudi kritični in najdemo kup nepravilnosti in zgrešenih potez. Vse skupaj vabim, da še naprej delamo za dobro citrarsko glasbo in uveljavljanje našega instrumenta. Pregovor pravi, da kdor poje, zlo ne misli. Kaj pa mi citrarji?

Vabim vas, da še naprej širimo dobro voljo in optimizem med ljudmi v naši okolici, po koncertnih dvoranah, na raznih srečanjih in v vsakdanjem življenju!

Peter Napret

SLOVENSKI
CITRARAR

NAGRAJENCI TEKMOVANJ ODGOVARJAJO

Tema: Tekmovanja za citre v šolskem letu 2014/15

Vprašanja:

1. Kaj ti pomeni glasba?
2. Zakaj si izbral/a ravno inštrument citre?
3. Tekmovanja prinesejo vedno nove izkušnje, nova znanja in včasih tudi nova prijateljstva. Kaj pa je tebe naučilo letošnje tekmovanje oz. tekmovanja?

Florjan Šinkovec

4. razred, GŠ v Zavodu sv. Stanislava,
Šentvid nad Ljubljano, Neli Zidar Kos

Prejemnik zlatih priznanj na regijskem in državnem tekmovanju TEMSIG in na 7. mednarodnem glasbenem tekmovanju Svirél 2015 v Goriških Brdih

1. Glasba mi pomeni nekaj, v čemer uživam.
2. Citre igram zato, ker sem že kot majhen deček malce igral na kitaro, ki mi jo je izdelal dedi. Igral pa je nisem kar tako, kot se na kitaro igra, temveč tako, da sem kitaro položil na mizo in brenkal.
3. Letošnje tekmovanje me je naučilo veliko stvari. Sedaj vem, da sem nadarjen citrar, ker če ne bi bil, potem tudi ne bi šel na vsa letošnja tekmovanja. Naučilo pa me je tudi to, da če si nadarjen citrar, ne moreš biti tako uspešen brez vaje in dodatnih ur pouka. Mislim pa, da sam ne bi bil tako nadarjen in uspešen citrar brez moje starejše sestre Rebeke. S spodbudnimi besedami in glasbenim znanjem mi je stala ob strani na začetku učenja citer, saj sem se moral nanje najprej navaditi. Pomagala mi je, ko mi kaj ni šlo ali pa če česa nisem razumel pri kakšnem zapletenem taktu ali kar pri celotni skladbi.

Brina Gabrovec

7. razred, Zasebnik, Neli Zidar Kos

Prejemnica srebrnega priznanja na regijskem tekmovanju TEMSIG, udeleženka 6. mednarodnega tekmovanja za citre v Münchnu, absolutna zmagovalka v kategoriji D v disciplini brenkala na 7. mednarodnem glasbenem tekmovanju Svirél 2015 v Goriških Brdih

1. Glasba ima zame velik pomen. Je moj ventil za sproščanje čustev, razvedrilo. Z njo si zapolnim prosti čas in polepšam dni sebi in drugim, tudi tiste slabe, ko ne vemo, kako naprej.
2. Že v vrtcu, kjer sem se prvič srečala s citrami, so me navdušile in sploh nisem več našla inštrumenta, ki bi mi bil bolj všeč. Navdušil me je njihov zvok in da lahko iz enega samega inštrumenta izrabimo tako polne in zanimive ter čutne melodije.
3. Tekmovanja so zame oblika motivacije in način, da izpopolnim svoje igranje, še posebej letošnje leto je bilo zame na področju tekmovanj s citrami res polno novih izkušenj. Nekatere so bile manj prijetne kot druge, ampak vse so me naučile veliko o življenju. To leto sem se tako naučila, da tudi če mi spodleti, to ni razlog, da bi obupala. Zahvaljujem se svoji mentorici Neli Zidar Kos, da me je spodbujala in mi pomagala vztrajati.

Tajda Krajnc

1. letnik Glasbene gimnazije Celje, Neli Zidar Kos
Prejemnica srebrnega priznanja na 7. mednarodnem glasbenem tekmovanju Svirél 2015 v Goriških Brdih, zmagovalka v I. kategoriji 6. mednarodnega tekmovanja za citre »Nachwuchsförderpreis« v Münchnu

1. Glasbo vidim kot umetnost, ki v meni prebudi čustva in hrepenenje po stvareh, ki jih brez glasbe ne bi poznala. Vsak dan me osvobodi negativnih misli in tiranije zavestnih misli, da ne bi lahko v meni motile veselja in radosti. Že vse svoje življenje odkrivam mogočne razsežnosti glasbe. Te me res vsakodnevno navdušujejo. In zato je res, da mi glasba pomeni ogromno, nepopisno ... in da si življenja brez nje ne znam predstavljati. Za sabo imam že nekaj nastopov in tekmovanj, ki so me že deloma izoblikovali v svojevrstno glasbenico. Nekoč pa si nedvomno želim postati samostojna zrela glasbena umetnica in puščati na publiki pečat dovršenih, iskrenih, atraktivnih, izraza polnih glasbenih interpretacij. Tako se želim po zaključeni glasbeni gimnaziji v Celju podati malce bolj na sever, kjer bi študirala citre.
2. Za inštrument citre sem se odločila povsem naključno. V glasbeni pripravnici so nam predstavljali inštrumente in izmed vseh so se mi citre zdele najbolj zanimiv in vabljev inštrument. Vedno me je zanimalo nekaj posebnega in zato se mi je ta ljub in nežen inštrument zdel izvrsten in popoln zame. Skozi leta ustvarjanja ob citrah sem spoznala, da inštrument ponuja mnogo možnosti za glasbeno izražanje in potrdil se je rek, da se najboljše stvari zgodijo naključno.
3. Kot vsa tekmovanja do zdaj sem tudi letošnja jemala kot priložnost izdelati določen program do potankosti in priložnost dobiti z nastopanjem več samozavesti in potrditve.

Letos sem imela zelo glasbeno raznolik program in do dovršene igre le-tega, je bilo potrebno veliko vadenja in poglobljanja v notno gradivo.

Da sem dosegla sebi in drugim izvirno in predvsem iskreno interpretacijo mi je nedvomno pomagalo vse znanje, ki mi ga je letos skozi priprave na tekmovanje podajala najprej prof. Irena Zdolšek potem pa še prof. Neli Zidar Kos. Sigurno mi bo od vsega podanega ostalo mnogo zanimivih in pomembnih informacij, razvoj tehnike igranja in stopnička višje pri glasbeni zrelosti in izvirnosti.

Eva Novak

GŠ Rogaška Slatina,

Doroteja Dolšak, Helena Hartman

Prejemnica 1. nagrade in zlate plakete v

1b kategoriji na državnem tekmovanju

mladih glasbenikov TEMSIG

1. Glasba mi pomeni veliko, saj me spremlja na vsakem koraku v življenju. Poslušam jo kadar sem vesela in kadar sem žalostna; ob njej se vedno sprostim. Tako tudi citre vzamem v roke in na njih zaigram ne le kadar vadim za šolski pouk in kakšno tekmovanje, temveč tudi enostavno za sprostitev. Vem, da tudi po zaključku glasbene šole z igranjem citer ne bom zaključila in da me bodo spremljale vse življenje.

2. Citre so me navdihnile, ko sem jih prvič slišala na šolski proslavi. Zvenele so tako nežno in pomirjujoče. Pri vpisu v glasbeno šolo sem jih tako izbrala ne da bi do takrat kadarkoli zabrenkala nanje. Ko sem jih dejansko začela igrati, sem vedela, da so citre zagotovo inštrument, ki ga rada igram in mi je pisan na kožo.

3. Naučila sem se, da nikoli ne smeš obupati in da ni pomembno le to, kako skladbo odigraš ampak tudi kako skladbo v resnici čutiš.

Neža Simončič

GŠ Sevnica, Tinka Vukič

Prejemnica 1. nagrade in zlate plakete na tekmovanju

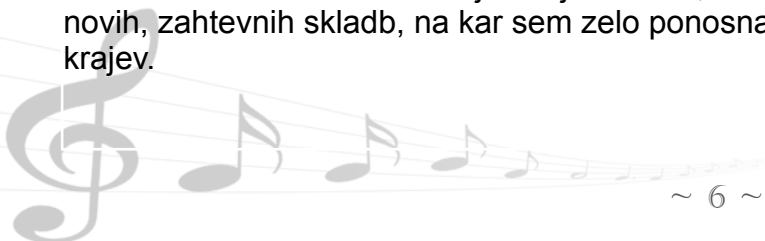
mladih glasbenikov RS TEMSIG in prvonagrajenka

v kategoriji »Nachwuchsförderpreis IV« na Mednarodnem citrarskem tekmovanju v Münchnu.

1. Že od malega sem rada poslušala glasbo. Skozi petje otroških pesmic in igranje na otroški klaviaturi sem se tudi začela navduševati za glasbo. Glasba mi pomeni sprostitev in izziv hkrati. Velik del prostega časa posvetim glasbi. Ne samo igranju. Tudi poslušam jo rada.

2. Odločitev, kateri inštrument izbrati, ni bila najlažja. Sprva me je navduševalo več inštrumentov. Ne vem, morda je bil celo film Cvetje v jeseni odločilen, da sem se odločila za citre. Danes vidim, da je bila odločitev pravilna. Vesela sem in ponosna na to.

3. Predvsem mi je pomembna izkušnja, ki jo pridobiš. Postaneš bolj samozavesten, znebiš se treme. Ko z veliko truda in vaj nekaj dosežeš, ti to zelo veliko pomeni. Naučila sem se veliko novih, zahtevnih skladb, na kar sem zelo ponosna. Spoznala sem tudi veliko novih prijateljev in krajev.

Zala Jakhel

GŠ Krško, Tinka Vukič

Prejemnica 2. nagrade in zlate plakete na državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS TEMSIG in prvonagrajenka v kategoriji »Nachwuchsförderpreis III« na mednarodnem citrarskem tekmovanju v Münchnu.

1. Veliko. V glasbi uživam, glasba me sprosti.
2. V bistvu mi ga je izbrala mami, ampak sem vesela, da mi je izbrala citre.
3. Da, če se potrudiš, vedno nekaj od tega dobiš.

Izidor Tojnko

Johann Joseph Fux konservatorij v Gradcu,

Johannes Röhrer

Prvonagrajenec v kategoriji »Nachwuchsförderpreis I« na mednarodnem citrarskem tekmovanju v Münchnu.

1. Glasba je zame bodoča služba. Glasba bo, upam, nekega dne moj kruh. Glasba je zame obveznost, vsakodnevna zadolžitev, a hkrati je pomirljiva in zadoščujoča. Ko sem žalosten, jezen, zmeden ali v stresu se zatečem h glasbi, saj je zame najboljša prijateljica in največja tolažba. Ne predstavljam si kaj bi počel v življenju, če ne bi izbral te poti.
2. Zakaj citre? Še sam ne vem točno. Ko sem hodil v pripravnico sem se namreč zelo navduševal nad violino in malo je manjkalo, da bi postal violinist. Moram pa povedati, da mi ni žal. Če bi bil spet postavljen pred to odločitev, bi spet izbral citre. Spominjam se, da sem enkrat v Kulturnem domu v Rogaški Slatini slišal citre, vendar po pravici povedano se niti ne spomnim kaj ali kako so igrali. Razlog, zakaj sem izbral citre, je skrivnost celo meni.
3. Na vsakem tekmovanju se nekaj novega naučiš in ne govorim samo o novih skladbah in zvrsteh. Jaz sem se naučil predvsem potrpljenja. Od začetka, ko sem imel težave s skladbami za tekmovanje in poleg tega še pomanjkanje časa, sem bil večkrat jezen, ker nisem igral tako dobro kot bi si želel. Kmalu sem ugotovil, da nekaterih stvari preprosto ne moreš siliti in da pridejo šele čez čas z dosti vaje in potrpljenja. Pri tem bi se rad zahvalil mojemu profesorju Johannesu Röhrerju in vsej njegovi pomoči. Brez njega in njegovega vodstva in brez podpore mojih staršev bi verjetno obupal in nikoli ne bi niti prišel do tekmovanja. Letos sem spoznal, da sta vztrajnost in potrpežljivost izjemno pomembna in da ne smeš nikoli vreči puške v koruzo.

Maja Knez

GŠ Laško-Radeče, Janja Brlec

Prejemnica srebrne plakete na državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS TEMSIG, prejemnica zlatega priznanja na 7. mednarodnem tekmovanju Svirél 2015, udeleženka 6. mednarodnega tekmovanja za citre v Münchnu.

1. Glasba mi pomeni vse. Ob poslušanju glasbe uživam in se sprostim.
2. Citre sem izbrala zaradi zgodb, ki so mi jih pripovedovale babica in mami o tem, da je moj pradedek igral citre. To me je spodbudilo k igranju. Pa tudi ko sem šla na prvi koncert, sem takoj vedela, da je to to, saj je igrala moja učiteljica Janja in je bilo prav čarobno.
3. Letošnja tekmovanja so mi prinesla nove izkušnje (padce in vzpone). Všeč mi je, da se s prijateljicami vidimo na tekmovanjih saj mi to da veliko vzpodbudo. Priprave na letošnja tekmovanja so bile malo muhaste, a vseeno zabavne. Naučila sem se novih pesmi različnih zvrsti. Nekatere so mi bile bolj všeč nekatere pa malo manj. Izgubila sem veliko treme, kar mi pomaga tudi pri drugih nastopih izven tekmovanj.

Julija Laznik

Zasebnik, Tinka Vukič

Prejemnica zlate plakete in 3. nagrade na državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS TEMSIG

1. Glasba je zame način izražanja čustev. Z njo se počutim super, počutim se kot da je vse v najlepšem redu in da ni skrbi. Ampak, ko bi le bilo tako. Glasba je čas zame, da pobegnem v svet, v katerem jaz vladam, ustvarjam zgodbo in se posvečam sebi. To me izpopolni.
2. Citre so inštrument, s katerim se izrazim. Ko sem bila mala, sem vedno želela igrati violino, vendar sem se popolnoma premislila, ko sem slišala citre. Tako mili glas, ki te vedno prepriča, vedno razvedri in te popelje v svet domišljije.
3. Citre igram že 8 let in letos sem se le opogumila oz. učiteljica mi je pomagala in prijavila sem se. Začelo se je trdo delo. Vendar, če pomislim, se je zares splačalo, saj sem zadovoljna z rezultatom. Za to se lahko zahvalim svoji učiteljici, ki mi je povedala kako in me spodbujala, da sem dosegla cilj. Enako bi se zahvalila tudi svoji mami. Od letošnjega tekmovanja sem odnesla predvsem znanje, ki ga je učiteljica predala meni. Vesela sem, da sem uspela in sebi dokazala kaj zmorem. Zahvalila bi se vsem, ki so mi pomagali pri uresničitvi tega cilja.

Ajda Ferlin

GŠ Brežice, Anita Veršec

Prejemnica zlate plakete in 2. nagrade na Državnem tekmovanju mladih glasbenikov Temsig ter srebrne plakete na 7. mednarodnem tekmovanju Svirél

1. Ko zaslišim glasbo, začne v meni vse igrati. :-) Glasba mi daje občutek sreče, lahkotnosti, brezskrbnosti in svobode. Z glasbo se vrnem tudi v preteklost, v lepe trenutke, ki sem jih doživela. Ob glasbi je moja domišljija neverjetno močna in mi daje pogum za naprej. Rada jo imam, takšno in drugačno.

2. To je bilo naključje. Zelo sem si želela igrati flavto, vendar se nisem uspela vpisati v program. Naenkrat so bili vsi razredi polni in ostala sta mi samo violončelo in citre. Potem mi je mami na »youtube-u« pokazala posnetek obeh in tako sem se odločila za citre. :-) Trdno sem bila prepričana, da bom eno leto igrala citre in se potem spet skušala vpisati na flavto. Ko pa sem začela spoznavati citre, so me čisto prevzele. Moja profesorica, Anita Veršec, je super učiteljica in ravno ona je »kriva«, da sem ostala pri citrah. Vedno se veselim ur citer, ker se imava z Anito vedno lepo in verjamem, da mi tudi zato uspeva.

3. Tekmovanje mi vedno doda kanček strahu k tremi. Vneto sem vadila in vadila, vendar strahu nikoli ne moreš čisto pregnati. Še pred tekmovanjem me je malce zvijalo v trebuhu. Ko pa sem začela igrati in sem se popolnoma posvetila nastopu, takrat pa sem kar pozabila na vse ostalo ... slišala sem le glasbo, se povezala z njo in rezultat je bil čudovit. Zelo sem ponosna, da mi je uspelo. Tekmovanje me je naučilo, da je treba veliko vaditi, da si lahko popolnoma zaupaš in potegneš iz sebe največ. Na tekmovanjih sem spoznala kar nekaj prijateljic, moja najboljša pa je Maja Knez, s katero sva vseskozi v stikih. Upam, da tudi ostaneva.

Vanessa Vrečič

GŠ Risto Savin Žalec, Irena Tepej

Prejemnica 1. nagrade in zlate plakete v 1.c kategoriji na Državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS.

1. Glasba mi veliko pomeni. Je del mojega vsakdanjega življenja. Sama igram citre in klavir.

2. Za citre me je navdušila moja stara mama, s katero sva ob citrah prepevali že v zgodnjem otroštvu. Nastopi v glasbeni šoli, na predstavitvah in na prireditvah (bilo jih je več kot 200) so mi bili v veselje in vzpodbudo.

3. Vsak nastop in vsako tekmovanje je bilo nekaj posebnega, letošnje pa je bilo dodaten izziv, saj je v tem okviru za mene bilo zadnje. Ostalo mi bo v lepem spominu. Na tekmovanjih sem vedno želela veliko uspeha vsem tekmovalcem, saj sem se zavedala koliko dela je bilo potrebnega, da se do tega pride. Za svoje citrarsko znanje in rezultate se zahvaljujem mentorjem: prof. Ireni Tepej, prof. Doroteji Dolšak in prof. Neli Zidar Kos ter Glasbeni šoli »Risto Savin« Žalec.

Klara Majcen

GŠ Risto Savin Žalec, Irena Tepej

Prejemnica zlatega priznanja na 7. mednarodnem tekmovanju Svirél ter prejemnica zlatega priznanja in 3. nagrade na Državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS

Maša Strmec

GŠ Risto Savin Žalec, Irena Tepej

Prejemnica zlatega priznanja na 7. mednarodnem tekmovanju Svirél ter prejemnica srebrnega priznanja na Državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS

Klara Majcen:

1. Glasba mi pomeni skoraj vse na svetu.
2. Citre sem izbrala, ker sem jih slišala v določenih skladbah in so me prevzele.
3. Tekmovanje mi je dalo veselje in samozavest, ker sem dosegla odličen rezultat.

Maša Strmec:

1. Glasba me razveseli in uživam v njej. Glasbo rada poslušam in ji prisluhnem. Dnevno me spremlja v avtu, doma, v postelji in vsepovsod drugje. Imam predvajalnik in slušalke, s katerimi odplavam v svoj svet, ko si to zaželim. Vsak prosti trenutek rada zapolnim z glasbo citer ali pa samo popevam. Glasba mi pomeni zelo veliko in bi se ji težko odpovedala.
2. Z očijem sva si ogledala video, kjer so predstavili citre. Že na prvi pogled sem bila navdušena. Všeč so mi zvoki in melodije, ki jih lahko zaigram na citre, še posebej pa mi je všeč glasba iz filma »Cvetje v jeseni«, ki se jo učim sedaj.
3. Sem zelo tekmovalna. Za vsako dobro uvrstitev, moram veliko vaditi, ker le tako dosežem dobre rezultate. Zmage in visoke uvrstitve me razveseljujejo in mi je izredno všeč, ko me pohvalijo za dosežene rezultate. Spoznala sem prijateljico Klaro, s katero sva se udeleževali tekmovanj. Rada se z njo družim in poveselim. Učiteljica Irena mi je obljubila, da bova igrali v duetu, česar se izredno veselim.

Živa Grobelnik

GŠ Risto Savin Žalec, Irena Tepej

Prejemnica 2. nagrade in zlate plakete v 1.c kategoriji na Državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS

1. Glasba mi pomeni ogromno, saj v njej najdem sprostitiv in zabavo. Velikokrat predstavlja tudi izziv, saj je potrebno dostikrat vanjo vložiti veliko truda in prostega časa, vendar je vse slej ko prej poplačano.
2. Za citre sem se odločila čisto po naključju. Glasbene šole nisem pričela obiskovati z začetkom šolskega leta, zato sem imela na izbiro le citre in čembalo.

Za mojo dokončno odločitev nisem potrebovala veliko časa, saj je k izbiri citer dokončno pripomogla glasba iz filma »Cvetje v jeseni«, nad katero sem bila navdušena.

3. Tekmovanje mi je vsekakor prineslo veliko novih izkušenj in za nobeno izmed njih mi ni žal. Dan tekmovanja je bil zelo stresen, naporen, poln pričakovanj in pa seveda veselja, saj sem bila ob uvrstitvi na tekmovanju presrečna. Prav z dosežki na tekmovanjih se mi poplača ves trud in prosti čas, ki ga vložim v igranje na citre in z vsakih novim dosežkom to počnem še z večjim veseljem.

Klara Levec

GŠ Ljubljana Moste - Polje, Peter Napret

Prejemnica srebrne plakete na državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS TEMSING in prvonagrajenka v kategoriji »Nachwuchsförderpreis III« na mednarodnem citrarskem tekmovanju v Münchnu.

1. Meni je glasba nekaj najpomembnejšega v življenju.
2. Citre sem izbrala, ker je bila mamina želja. Ko pa sem jih videla in slišala, kako zvenijo, sem bila tudi jaz za.
3. Naučila sem se, da strah sploh ni pomemben. Pomembno je, da uživaš v svojem igranju.

Eva Poglajen

GŠ Kamnik, Tomaž Plahutnik

Prejemnica zlatega priznanja na 7. mednarodnem glasbenem tekmovanju Svirél 2015 v Goriških Brdih in srebrne plakete na državnem tekmovanju mladih glasbenikov RS TEMSIG

1. To je nekaj prečudovitega, kar se sploh ne da opisati. Ne predstavljam si življenja brez glasbe, ker zelo rada pojem in igram različne inštrumente. Rada se ukvarjam z glasbo, saj me to včasih spravi tudi v dobro voljo, saj kadar sem žalostna grem igrati klavir in se pomirim.
2. Zgodba, zakaj sem izbrala inštrument citre, je verjetno malce nenavadna. Po pripravnici na kljunasti flavti sem se odločila, da flavte ne bom igrala, saj se ob igranju na flavto ne morem smejati. Nato mi je mami dejala, naj se odločim med citrami in klavirjem. Takrat mi klavir ni bil všeč, zato sem izbrala citre. Čeprav zadnje čase igram tudi klavir, kjer sem naredila tri razrede. Sedaj si zelo želim igrati tudi prečno flavto, saksofon, kitaro in še veliko drugih inštrumentov.
3. Na tekmovanjih se po navadi bolj malo naučim, vendar sem se letos, na tekmovanju v Nemčiji, veliko naučila. Po razgovoru s komisijo sem se naučila, katere so moje napake, da jih naslednje leto odpravim in delam na njih, da bom lepše igrala. Poleg tega pa sem izvedela kaj je dobro pri mojem igranju. Spoznala sem veliko novih deklet in predvsem šolo v Nemčiji.

NEKAJ VPRAŠANJ ZA GOSPO CITO GALIČ

Kje vse si letos ocenjevala?

Na letošnjem tekmovanju TEMSIG sem v kategoriji citre solo sodelovala v treh strokovnih komisijah in sicer na 18. regijskem tekmovanju mladih glasbenikov celjskega in koroškega območja in okolice Ljubljane in Zasavja ter 44. tekmovanju mladih glasbenikov republike Slovenije v Idriji.

Kakšni so tvoji vtisi?

Moji vtisi so mešani. Ko sem pred 25-imi leti pričela z aktivnim sodelovanjem na citrarskih tekmovanjih kot žirantka, zbirala obvezne skladbe in pomagala pri organizaciji, smo bili priča zelo skromnemu znanju igranja na citre, po drugi strani pa ogromnemu zanosu, muzikalnosti in neverjetni pripadnosti citram.

Kaj meniš o tehničnem nivoju mladih citrarjev?

Tehnika igranja izjemno napreduje, tudi citre so tehnično napredovale, je pa zaradi tega zvok bolj podoben harfi, kitari, lutnji ..., duša citer pa počasi izginja.

Kaj pa muzikalnost pri tekmovalcih?

Muzikalnega izvajanja skladb je bilo letos samo za vzorec. Žal!

Je bil izbor skladb primeren?

Izbor skladb je bil povečini pretežak. Sama v tem ne vidim smisla, je pa to problem pri vseh instrumentih, ki tekmujejo. Mentor je tisti, ki izbere skladbe v dobri veri čim težje, tem bolje. Kaj pa dinamika, agogika ...? Še vedno ne razumem, zakaj se mešajo glasbeni stili in se skladbe renesanse in baroka izvajajo romantično.

Najbrž si pogrešala slovenske ljudske pesmi.

Seveda sem, saj jih je bilo samo za vzorec. Žal je priporočilo, ki je bilo v preteklosti prisotno glede slovenske skladbe oz. priredbe ljudskih pesmi, izpadlo. Naj poudarim, da smo pred dvanajstimi leti prišli v javno glasbeno izobraževanje kot ljudsko glasbilo. Pomanjkanje ljudskih pesmi sta pogrešala tudi oba člana državne komisije, predvsem prof. Ilse Bauer Zwonar, ki je poudarila, da pozna odlične priredbe slovenskih ljudskih pesmi in ne razume, zakaj smo se jim odrekli. Nas morajo zopet tujci učiti, kako je treba negovati ljudsko dediščino?!

Mnenje o obveznih skladbah.

Vsi člani strokovnih komisij so obvezne skladbe zelo pohvalili, da so lepo napisane za citre, z veliko mero občutka za instrument, njegov zvok ter tehnično in muzikalno primerno za vsako kategorijo posebej.

Kakšno je bilo sodelovanje z drugimi člani komisij na regijskem in državnem tekmovanju?

Sodelovanje z drugimi člani komisij je bilo zgledno, sestava je bila zelo pisana, izkušnje z mladostno zagnanostjo. Predvsem na državnem tekmovanju smo ocenjevali zelo harmonično. Zame je bila to lepa potrditev, da sem z veliko mero profesionalnosti in dolgoletnih pedagoških izkušenj bila v ocenah velikokrat identična z obema tujima strokovnjakoma. Glasba ima zelo univerzalen jezik in ne pozna meja!

Spraševal je Peter Napret

MOJ POGLED NA TEKMOVANJA

Na letošnjih tekmovanjih sem bil spet polno vpet v dogajanje. Za tekmovanje TEMSIG sem skupaj z Ireno Zdolšek sooblikoval propozicije za citre, nato pa na tekmovanju sodeloval s štirimi citrarkami in dvema violinistkama ter bil žirant na treh regijskih tekmovanjih, na tekmovanju v Münchnu pa sem bil mentor dvema citrarkama in ocenjeval kar v štirih starostnih kategorijah. Za tekmovanje Svirél mi je zmanjkalo moči in časa, kar sem uspel predvideti že v času prijav in na to tekmovanje nisem prijavil nikogar od mojih učencev. Me pa veseli, da je bila udeležba citrarjev na Svirélu tudi letos kar močna. Vsako tekmovanje v glasbi ima svoje negativne strani, ker drugače pač ne more biti, ker glasba ni šport. Vendar pa imajo tekmovanja v igranju glasbenih inštrumentov še vedno toliko pozitivnih učinkov, da se jih splača udeleževati tako učencem kot učiteljem. Pri tem je potrebno dobro premisliti zakaj na tekmovanje, pretehtano izbrati program, narediti načrt dela, rezervirati dovolj časa za vadenje in predtekmovalne nastope ter ob vsej

resnosti priprav na tekmovanje ohraniti distanco do vsega tega tekmovalnega vzdušja. Učence in njihove starše med pripravami na tekmovanje večkrat opozorim, da moramo sicer vsi skupaj tekmovanje vzeti resno, po drugi strani pa od samega tekmovanja ni dobro pričakovati preveč. Ne bo se svet podrl, če moja tekmovalka ne bo dobila najvišje ocene.

Dobra stran tekmovanja je prav gotovo konkreten cilj za katerega se pripravljamo. Nastopi pred tekmovanjem, ki jih ni nikoli preveč, so prav gotovo tiste izkušnje, ki največ dajo mladim nadobudnim glasbenikom. Hvaležen sem staršem mojih letošnjih tekmovalk, da so jih vozili na razne nastope izven svojega domačega kraja. Letos sva z izmenjavo nastopov odlično sodelovala s kolegico Urško Praprotnik Zupan iz GŠ Jesenice in Radovljica.

Letošnje tekmovanje je prineslo lepe izvedbe simpatičnih skladbic Urške Orešič Šantavec. Za nastanek njene zbirke skladb ima posebne zasluge Irena Zdolšek, ki je skladbe na koncu tudi revidirala in poskrbela za natis. Mentorji večkrat malo pretiravamo in dajemo učencem pretežke skladbe. K sreči imamo večinoma dobre tekmovalce, ki zmorejo odigrati tudi težjo literaturo. Ker je bilo letos tudi tekmovanje v Münchnu, kjer je nekoliko večji poudarek novim skladbam in priredbam stare glasbe, se je ta izbor poznal tudi na slovenskih tekmovanjih. Propozicije same so dovoljevale izvajanje priredb slovenskih ljudskih pesmi, a smo jih letos slišali bolj malo. V neprestanih prizadevanjih za uveljavitev našega instrumenta v glasbenem šolstvu in na koncertnih odrih, se je med učitelje citer prikrdel nekakšen strah, da program na tekmovanju ne bo dovolj tehten, če bo v njem tudi kakšna slovenska melodija. Ocenjevalne komisije s tem večinoma nimajo problema in na mednarodnih tekmovanjih je prav dobrodošlo, če je slišati tudi kakšno originalno melodijo iz tekmovalčeve domovine. Posebno zadovoljstvo in ponos me je prevzemal, ko sem sedel v ocenjevalni komisiji v Münchnu. Slovenija je bila zelo močno zastopana, od vseh 46 tekmovalcev jih je bilo kar 18 iz Slovenije in od 12 podeljenih nagrad je prejelo nagrade 6 Slovenk in 1 Slovenec. V Nemčiji so skoraj vsi naši nastopajoči izstopali z dobrim igranjem in muzikalnostjo. Moji kolegi učitelji citer iz tujine z veliko simpatijo gledajo na slovensko citrarsko tradicijo in razvoj na področju naše citrarske pedagogike, ki se kaže tudi na mednarodnem tekmovanju Ernst Volkmann-Preis.

Peter Napret

SLOVENSKI NAGRAJENKI NA TEKMOVANJU V MÜNCHNU V KATEGORIJI ODRASLIH

Monika Rožej

*prejemnica 2. nagrade
na 6. Mednarodnem tekmovanju za citre
»Ernst Volkmann Preis« v Münchnu,
študentka citer na Mozarteumu v Salzburgu
pri Haraldu Oberlechnerju*

Kaj ti pomeni glasba?

Glasba mi pomeni smisel življenja, razmišljanja. Skozi glasbo lahko izražam samo sebe. Najpomembnejše pa je, da lahko preko glasbe navežem stik tudi s publiko, ljudmi, pa čeprav jih ne poznam. Glasba mi lepša življenje in vnaša veselje v moj vsakdanjik. Tako kot vsak študij tudi ta na Mozarteumu zahteva veliko učenja. Moji dnevi so zato zelo zapolnjeni s predavanji, učenjem, vadenjem citer, violine, petja, klavirja, poleg tega pa moram urejati tudi vse druge

stvari, ki so povezane z življenjem v študentskem domu in v tujini. Vedno ni lahko, vendar se prav ob takšnih trenutkih spomnim na svoje domače, družino, ki me vedno podpira in mi vliva upanje in moč za nadaljnje uspehe.

Vsako tekmovanje prinese nove izkušnje, znanja in včasih tudi prijateljstva. Kaj te je naučilo letošnje tekmovanje?

Letošnje tekmovanje pomeni zame nov mejnik v mojem življenju. Ta dosežek je bil zame še ena potrditev, da je bil študij citer na Mozarteumu prava izbira. Sebi sem dokazala, da sem sposobna odlično odigrati, se spopadati s tremo in ostalimi strahovi, ki so pri takšnih tekmovanjih ponavadi prisotni. Počutim se zrelejšo, bolj samozavestno in sama sebi bolj zaupam. Cilji, ki si jih zastavljam, niso ravno majhni, ampak s takšnimi izkušnjami se zavem, da sem vsega sposobna, samo zaupati si moram.

Se boš še udeležila kakšnega tekmovanja?

Vsekakor. Vsako tekmovanje, sploh če je uspešno, mi daje nov zagon in ogromno motivacije za nadaljnje glasbeno ustvarjanje. Tekmovati pomeni zame spopasti se sam s sabo. Človek vedno poskuša biti najboljši v tem, česar se loti – tako je vsaj pri meni – zato sem še posebej ponosna, da sem dosegla takšen rezultat na tem tekmovanju. Poleg tega sem prejela ogromno čestitk in prijetnih komplimentov celo od ljudi, ki me prej niso poznali. S tem vem, da ure vadenja in ves trud niso bili zaman.

Kje se vidiš v citrarskem svetu? Kateri so tvoji cilji?

Čakata me še najmanj dve leti študija citer na Mozarteumu. V prihodnosti bi rada poučevala na kakšni glasbeni šoli in tako svoje znanje prenašala na mlajše rodove. Upam, da bom našla oz. ustanovila kakšno skupino s citrami ali pa v kombinaciji z drugimi instrumenti. Rada bi se posvetila tudi pisanju priredb za citre in komponiranju novih skladb, saj jih vedno primanjkuje. Upam, da bodo citre nekega dne postale instrument, ki ga ne bodo poznali samo v Sloveniji, Avstriji in Nemčiji, temveč tudi v ostalih državah sveta. Zavedam se, da je do tja še dolga in težka pot, vendar z znanjem in ljubeznijo do glasbe, ki jo imam, vem, da je to mogoče.

Neli Zidar Kos

prejemnica 3. nagrade na 6. mednarodnem tekmovanju »Ernst Volkmann Preis« v Münchnu, učiteljica citer na GŠ v Zavodu sv. Stanislava in na Glasbeni gimnaziji Celje ter študentka magistrskega študija – smer sodobna glasba na Visoki šoli za glasbo in gledališče München

Kaj ti pomeni glasba?

Glasba mi pomeni način in smisel življenja. Veseli me, da lahko z njo ljudem okoli mene polepšam trenutke in jih spravim v boljšo voljo. To se mi zdi nekaj najbolj dragocenega, saj delam to s srcem. Sem hvaležna, da se ukvarjam z glasbenim poklicem.

Vsako tekmovanje prinese nove izkušnje, znanja in včasih tudi prijateljstva. Kaj te je naučilo letošnje tekmovanje?

Na letošnje mednarodno tekmovanje v München sem odšla neobremenjeno in brez pričakovanj, da bom prejela kakšno nagrado ali se uvrstila tako visoko, saj imam trenutno zelo stresno življenje, razpeto med Slovenijo in Nemčijo. Zato sem toliko bolj vesela uvrstitve, 3. nagrade in izkušenj ter znanj, ki sem jih pridobila pri pripravi na moje tekmovanje in na pripravah mojih učencev in dijakinj na vsa letošnja tekmovanja.

Poudarila bi, da imajo tekmovanja za mlade glasbenike dobre in slabe strani. Včasih se zgodi, da nismo zadovoljni z uvrstitvijo, saj smo imeli višja oz. previsoka pričakovanja. V glasbi so določene stvari relativne, to ni matematika, kjer je rezultat pravilen ali napačen. Vsak posameznik ima lastno predstavo o interpretaciji skladb, seveda pa se moramo držati določenih pravil o estetiki in stilistiki glasbe kot tudi korektno izvedbe notnega zapisa ter da smo tehnično dobro pripravljene in navsezadnje je najpomembnejša komponenta – muzikalnost. Mi glasbo poustvarjamo, zato jo želimo danemu poslušalstvu čimbolj približati preko lastne interpretacije in muzikalnosti. Udeležba na tekmovanju prinese veliko pozitivnih stvari, izkušenj. Meni osebno pomeni velik izziv, lastno kreativnost pri muziciranju, željo po udejstvovanju in željo nekaj novega se naučiti. Poleg tega tekmovanja prinašajo motivacijo po uspehu, kontinuirano dviganje pričakovanj in lastnih ciljev.

Se boš še udeležila kakšnega tekmovanja?

Zaenkrat ne. Letošnje študijsko oz. šolsko leto je bilo zelo naporno. Prav je, da si »napolnimo baterije« za nove projekte in cilje.

Kje se vidiš v citrarskem svetu? Kateri so tvoji cilji?

V citrarskem svetu se vidim v vlogi pedagoginje in koncertne glasbenice, kar že uresničujem. S svojim doseženim znanjem, izkušnjami med študijem želim izboljšati stroko citrarske glasbene pedagogike v Sloveniji, doseči visoko prepoznavnost citer v akademskem svetu in na ta način doseči enakovreden nivo citer med ostalimi klasičnimi instrumenti. S koncertiranjem želim sooblikovati kulturni prostor doma, v Sloveniji in tujini ter ohranjati sporočilo naše kulturne dediščine.

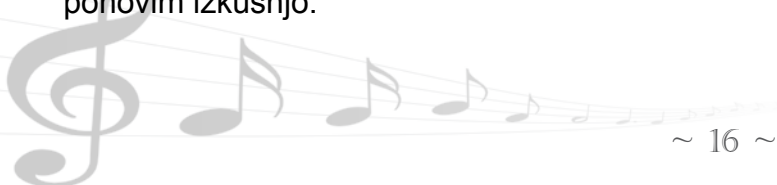
6. MEDNARODNA DELAVNICA ZA MLADE CITRARJE/KE CITRE ZITHER CETERA

Jubilejnega, a žal tudi zadnjega citrarskega festivala ZITHER10 (27. 3. 2015–29. 3. 2015) se je udeležila tudi skupina citrark iz Slovenije z mentorico Tinko Vukič. Mednarodnih delavnic so se udeležila štiri dekleta: Anja Drstvenšek, Julija Laznik, Ana Ogrin in Eva Poglajen, ki so v 50-članskem orkestru zastopala Slovenijo. Na zaključnem koncertu so se predstavila z dvema skladbama, za katerista priredbi prispevala Miha Koretič in Peter Urek. Dekleta so bila navdušena nad čudovito izkušnjo sodelovanja v orkestru, ki so ga sestavljali citrarji iz Južne Tirolske, Nemčije in Avstrije.

JULIJA LAZNIK, Krško

Letos sem šla prvič v München. Vse se je začelo, ko me je mama za božično darilo prijavila na te delavnice. V pričakovanju sem se pripravljala. Nekajkrat smo imeli tudi skupne vaje. In končno je nastopil zadnji petek v marcu. Zjutraj sem stopila na vlak in začela se je moja avantura. Na vlaku je čas hitro minil in končno smo prišli. Dnevi so minili v hipu, vendar vam najprej opišem prvi dan. Tam je neverjetno. Arhitektura me je popolnoma prevzela. In ko prideš na univerzo, na kateri šolajo največje mojstre ... Naše skupne skladbe so bile že umetniške, še celo preveč za moj okus. Po vaji smo šli v hostel, v katerem pa ni bilo tako, kot sem si predstavljala, ko sem prišla v Nemčijo. Vsak večer so bili odigrani zelo kvalitetni koncerti. V soboto zvečer je bil tudi naš gala nastop. Neverjetno. Slovenke smo igrale Ne ouri, ne sejaj in All you need is love. Na celotnem koncertu je bilo malo gledalcev iz Slovenije, kar me je razžalostilo, ampak odrezale smo se odlično. Naslednji dan pa je bilo že konec delavnic. Kratko in sladko, pravijo. Ampak me smo v nedeljo poslušale še nastop naših citrark in citrarjev, ki so zmagali na tekmovanju. Tako se je končala moja pustolovščina. Z vlakom smo se odpeljale le še v Slovenijo. Nadvse sem zadovoljna in še zdaj mi je žal, da se ne učim nemškega jezika. Z veseljem ponovim izkušnjo.

EVA POGLAJEN, Komenda

Na delavnice, ki so potekale v Münchnu v Nemčiji, smo se dekleta iz Slovenije odpravila že zelo zgodaj zjutraj z vlakom. Na vlaku smo se veliko pogovarjale, si kaj zaupale, tako da je vožnja kmalu minila. V popoldanskih urah smo prispele do glasbene visoke šole z imenom Gasteig, kjer poučujejo tudi citre. Moram reči, da me je šola zelo navdušila. Zelo mi je bila všeč arhitektura te mogočne zgradbe, preproga, ki pokriva tla šole in še posebej so me navdušili majhni odri, na katerih nastopajo glasbeniki. Eden izmed najbolj znanih profesorjev te visoke šole, ki poučuje citre, je Georg Glasl. Ob prihodu smo najprej odšle v učilnico, kjer naj bi se nastopajoči med seboj spoznali in vadili za nastop, ki smo ga imeli naslednji dan. Prvi večer po naši vaji je bil malce dolgočasen, saj mi nastopi nekaterih glasbenikov niso bil ravno všeč. V večernih urah smo se z avtobusom odpeljali v hostel kjer smo prespali. Naslednje jutro smo se skupaj z Italijani odpravili nazaj v šolo. Tu smo vadili še zadnjih nekaj minut pred nastopom. In napočil je trenutek, v katerem smo pokazale kaj znamo. Naj povem, da sem v nastopu zelo uživala, res je bilo to nekaj posebnega, morda celo nenavadnega zame. Po nastopu smo bile tako me, nastopajoče, kot tudi publika, zelo zadovoljne. Požele smo velik aplavz. Po zajtrku naslednjega dne smo si dekleta ogledala še del mestnega jedra. V zgodnjih popoldanskih urah smo se z vlakom, polne novih izkušenj in lepih vtisov vračale domov, kjer so nas starši že precej nestrpno pričakovali. Teh delavnic se bom spominjala še dolgo in upam, da se bo kaj takega v prihodnosti še ponovilo.

ANJA DRSTVENŠEK, Brestanica

Na delavnicah se je vsak narod predstavil s svojim programom, muzicirali pa smo tudi vsi skupaj, in sicer bolj moderno glasbo, ki je bila meni nekaj novega. Kljub temu, da sem se imela na delavnicah lepo, me je bolj prevzel celoten festival citer, saj so jih predstavili res v mnogo različnih zvrsteh in v kombinacijah z različnimi drugimi instrumenti. Ljudje so koncerte obiskovali v velikem številu in s tem izkazali naklonjenost našemu delu.

ANA OGRIN, Bohinjska Bistrica

Letos sem se že drugič udeležila mednarodne delavnice in obakrat je bila izkušnja zelo lepa. Izbor skladb je vedno zanimiv in moderen, letos pa smo poleg skupnih skladb z orkestrom igrali še vsaka država posebej, da smo se predstavili. Ker festival poteka v Münchnu, je to tudi odlična priložnost, da preizkusiš svoje znanje nemščine. Mednarodna delavnica običajno poteka dva ali tri dni, tako da je dovolj časa, da se družimo z mladimi citrarji iz Slovenije, kot tudi s citrarji iz Avstrije, Nemčije in Italije.

MARTIN MALLAUN

V zadnjem letu ste bili dvakrat v Sloveniji. Enkrat kot mentor na mojstrskem tečaju zavoda Upol v Štanjelu in letos marca in aprila kot žirant na 7. mednarodnem tekmovanju in festivalu solistov ter komornih skupin Svirél. Kakšen vtis so pustili slovenski citrarji?

Bil sem zelo presenečen nad tako številčnim sodelovanjem mladih citrarjev na tekmovanju. Nivo samega igranja je bil na tekmovanju precej dober,

ne samo pri citrarjih, ampak tudi pri harfistih. Občutek imam, da mlada citrarska scena precej živi v večini krajev po Sloveniji.

Peter Napret mi je lansko leto razložil sistem slovenskega glasbenega šolstva. Tu preživi učitelj precej več časa z učencem kot pa v Avstriji ali Nemčiji. Na Tirolskem npr. učitelj s polnim delovnim časom poučuje 54 učencev, zato za vsakega učenca ne ostane veliko časa. Imam pa tudi občutek, da so v Sloveniji za dober nivo mladih citrarjev zaslužni tudi dobro izobraženi in prizadevni učitelji. Rezultat sem vsekakor opazil na tekmovanju.

Mojstrski tečaj letos ne bo več potekal v Štanjelu. Za organizatorje je bilo v preteklih letih precej težko pridobiti dovolj udeležencev. Kdo ve, mogoče pa se v prihodnosti spet prikaže nova priložnost.

Imate kakšen nasvet za letošnje in bodoče tekmovalce?

Na tekmovanju so bili seveda zelo različni tekmovalci, zato ne morem navesti kakšnega splošnega nasveta. Načeloma sem na tekmovanju opazil zelo veliko odličnega, predvsem me je veselilo, da je bilo zaigrane zelo veliko originalne citrarske literature. Pri izvajanju baročne glasbe sem opazil, da veliko tekmovalcev ni bilo čisto prepričanih kako muzicirati. Bile so sicer skladbe izvedene z veliko dinamike in artikulacije, ampak pogosto brez konkretnega odnosa s samo kompozicijo. Priporočljive bi bile povezave in sodelovanja z glasbeniki, ki so se specializirali na tem področju glasbe (lutnarji, baročnimi violinisti in harfisti). Mislim, da so takšne glasbene izmenjave še preredke v citrarskem svetu. Prednost citer v primerjavi z klavirjem ali harfo je, da lahko posamezen ton zaigramo v veliko različnih zvočnih barvah in ga različno oblikujemo. Pri nekaterih citrarjih, ki načeloma dobro igrajo, imam občutek, da še premalo izkoriščajo prednosti inštrumenta. Medtem ko je bil veliko stoletij v uporabi prevelik vibrato, se poskušajo mladi citrarji zavestno izogniti vsakršnega vibrata. Podobno velja za različne zvočne barvne odtenke od precej trdih do zelo mehkih zvokov. Mislim, da je zelo pomembno različno vključiti te izrazne možnosti glede na glasbene stile. Zelo zanimivo je bilo tudi slišati mnenje ostalih dveh žirantov, harfistke Nicolette Sanzin in kitarista Marca Tamaya. Oba sta bila resnično presenečena nad citrarji.

Če bi sestavili listo pomembnih kriterijev pri ocenjevanju. Kako bi se vaša lestvica vrstila?

Težko je določiti vrstni red. Osebno mi je zelo pomembno, da glasbenik ve, kaj želi z določeno skladbo povedati. To pomeni, da ni pomembno, da samo lepo igra, ampak da z vsako skladbo poda tudi točno določeno glasbeno izpoved. To je bila tudi izražena želja žirantom od organizatorjev tekmovanja: manj je pomembno, da glasbenik brez napak odigra kot umetniško izražanje. Naslednje, kar mi je pomembno, je, da dobro premisli mošturo tekmovalnega programa; katere skladbe kombiniramo, kako stopnjujemo napetost, katere skladbe so primerne za citre (in citrarja), kako lahko pokažemo široko paleto izraznih možnosti. Ostali vidiki so skoraj enako pomembni. To so vprašanja, s katerimi se glasbeniki in učitelji dnevno ukvarjamo: kako ustvariti lep ton, kako ustvariti ritem, kako rešiti tehnične probleme, ...

Zelo ste uspešni tudi kot koncertni citrar. Kateri so vaši naslednji projekti?

Ponavadi sodelujem pri večjih projektih istočasno. Večina se jih nanaša na področje nove glasbe in improvizacije. V zadnjem času največ izvajam novo glasbo v triu Greifer ter v duu z violinistko Barbaro Lüneburg. S triom »Trickybridges« iščemo nove poti med improvizacijo in skladano glasbo v zasedbi citre, pozavna in kontrabas.

Čisto nov projekt, ki me zelo veseli, je sodelovanje s švicarsko harmonikašico Viviane Chassot. Vsak seveda pomisli, ko vidi harmoniko in citre, na ljudsko glasbo. Za naju je zato še toliko bolj zanimivo v takšni zasedbi ustvarjati popolnoma nove glasbene razsežnosti. Nova glasba ne igra nikakršne vloge v tej zasedbi. Izvaja namreč starejšo glasbo skladateljev François Couperina, Johna Dowlanda, Astorja Piazzolle in Györgyja Ligetija. Ker za takšno zasedbo, razen ljudske glasbe, ni literature, sama prireja skladbe za najin duo.

Do sedaj sva v takšni zasedbi izvedla šele dva koncerta in sicer lansko leto na festivalu klasične glasbe »Murten Classics« v Švici. Odziv na najina koncerta je bil odličen, zato zelo upam, da v prihodnjih letih še razširiva program na veliko novih skladb in koncertov.

Posnetke najinega dua lahko najdete na internetni strani: soundcloud.com/chassot-mallaun-1

Klemens Kleitsch je za vas izdelal citre s posebno ubiralko. Nam lahko malo več poveste o teh citrah?

Izdelovalec Klemens Kleitsch je zame eden največjih citrarskih inovatorjev zadnjega stoletja. Zelo sem mu hvaležen za veliko čudovitih instrumentov, ki jih je v tem času odkril. Že nekaj let izdeluje Klemens Kleitsch citre »Cetra nova« – citre, na katerih posebno lepo zveni stara glasba. Zaradi zelo tenke zgornje ploskve in zelo majhne napetosti strun zvenijo citre podobno kot lutnja. Polifono glasbo in okraske je lažje izvesti na te citre, kot na občajne.

Sistem uglasitve v renesansi in baroku je bil drugačen od današnje uglasitve. Takrat so bile terce čiste brez zvočnega nihanja, to pomeni da so bile 1/12 tona nižje kot današnje običajne terce. Zaradi tega so akordi zveneli čistejše kot pri sodobni uglasitvi. Nekatere tonalitete zvenijo skoraj nebeško lepo (F-dur, C-dur in še druge), nekatere tonalitete pa grozno narobe kot npr. cis-dur. Skupno zveni renesančna glasba v takšni uglasitvi barviteje in manj »ravno« kot v običajni uglasitvi.

Klemensa Kleitscha sem prosil, da mi izdelava ubiralko v takšni uglasitvi. To ni bilo tako preprosto, ker veliko kvint močno odstopa od temperiranih kvint. Veliko polj je zato bilo potrebno razdeliti. Poleg tega v takšni uglasitvi ni enharmoničnih zamenjav. Zato so potrebna posamezna polja za npr. as in gis, prav tako za es in dis. Veliko vprašanj in problemov je bilo treba rešiti. Poleg tega ni bilo vnaprej jasno, če bo funkcioniralo in če se bom jaz znašel s takšno ubiralko. Bistveno je tudi, da Klemens Kleitsch ne prilepi ubiralke na citre ampak jo privije, zato nisem potreboval novih citer. Tako lahko poljubno menjam ubiralke na Cetri novi.

Rezultat je upravičil vsa prizadevanja. Pravkar raziskujem skladbe, ki sem jih že veliko let igral, na novo – zveni magično. Intenzivno pripravljam nov solistični program, kjer bom kombiniral renesančno glasbo z mikrotonalno sodobno glasbo. Torej s sodobno glasbo, kjer je v uporabi tudi drugi sistem uglaševanja kot običajni sistem. Ta program načrtujem izvesti na odru do jeseni 2016.

Po čem vam bosta v spominu ostala zadnja dva obiska Slovenije?

Jaz sem že zelo dolgo znani oboževalec Slovenije. Od sodelovanja v projektu »hidepark« s slovenskimi, nemškimi, italijanskimi in avstrijskimi citrarji iz leta 2004 v Rogaški Slatini naprej sem bil velikokrat v različnih krajih po Sloveniji, dvakrat pa sem jo tudi obiskal v povezavi z glasbenimi projekti. Rad imam veliko raznolikost pokrajine, lepo naravo, dobro hrano in predvsem prijetne ljudi, ...

Spraševala in prevedla Janja Brlec

INTERVJU, GEORG GLASL

Izvrsten glasbeni pedagog in dejaven profesor na Visoki šoli za glasbo in gledališče München; pobudnik različnih projektov, seminarjev za citre, pri čemer sodeluje s številnimi pomembnimi skladatelji 20. in 21. stoletja, ki s svojimi deli bogatijo citrarsko literaturo; umetniški vodja festivala za citre v Münchnu, ki se od leta 1995 odvija vsaki dve leti; prejemnik nagrade za glasbo mesta München; vrhunski koncertni glasbenik, ki svoj instrument v celoti mojstrsko obvlada, ter z njim koncertira in ima turneje po vsej Evropi, ZDA, Afriki in Aziji; od leta 2012 je predsednik Nemške citrarske zveze.

Georg Glasl

... zelo pomembna osebnost današnjega časa oz. lahko rečemo sinonim za instrument *citre*, saj s svojim delovanjem pomembno prispeva k razvoju in prepoznavnosti citer v 20. in 21. stoletju.

V mesecu maju sem se z njim pogovarjala o glavni temi letošnjega študijskega leta, o šestem mednarodnem tekmovanju za citre v Münchnu in festivalu »Zither 10«, ki slavi jubilejno 10. obletnico in se obenem poslavlja v tej obliki.

V pogovoru sva se ozrla nazaj, naredila kratko refleksijo o poteku tekmovanja in festivala, rezultatih, pričakovanjih, načrtih za prihodnost.

Gospod Glasl, kako ocenjujete potek celotnega projekta citrarskega festivala »Zither 10« in 6. mednarodnega tekmovanja, ki se je dogajal letos marca v Münchnu?

S potekom festivala sem res zelo zadovoljen. Ta festival je zame vrhunec 20-letne zgodovine tega festivala. Zakaj? Festival je pokazal stilistično glasbeno raznolikost, to pomeni, da obstajajo zanimivi glasbeniki, ki instrument (citre) v vseh zvrsteh glasbe zelo dobro zastopajo. To raznolikost je javnost zelo dobro sprejela in bila navdušena nad njo. Poleg tega se je festivala udeležilo zelo veliko mladih citrarjev, ki so aktivno sodelovali pri različnih koncertih na festivalu, pri citrarski delavnici »workshop« in na mednarodnem tekmovanju. To pomeni, da je bilo povprečje starosti vseh citrark in citrarjev zelo nizko, kar dokazuje, da se citrarska scena pretežno »pomlajuje« in se mladi vse bolj uveljavljajo na sceni.

Pomemben steber citrarskih festivalov je tako imenovani »International Workshop« oz. mednarodna citrarska delavnica. Povejte nam kaj več o tem.

Na mednarodni citrarski delavnici lahko opazimo, da je mladina oz. citrarski podmladek v središču pozornosti festivala. V letošnjem letu se je citrarske delavnice udeležilo 56 mladih citrarjev. Veseli me, da učitelji citer, ki poučujejo na tej citrarski delavnici in prihajajo iz različnih držav, iz Slovenije, Južne Tirolske, Avstrije in Nemčije, med seboj zelo kolegialno sodelujejo.

Kakšne so bile priprave na letošnji festival in tekmovanje?

Že eno leto pred festivalom se je začel organizacijski team redno dobivati vsak mesec na srečanjih. Na sestankih smo diskutirali o vseh programskih vsebinah za festival, ki so bile skupaj in soglasno sprejete. Organizacijski team je odlično delal. Zelo pomembno za delovanje tako obsežnega citrarskega festivala je preko 200 glasbenikov, ki so sodelovali na 21 različnih koncertih. To je zahtevalo zelo dobro pripravo logistike. Pri vodenju festivala in tekmovanja je bila pomembna oseba ga. Gentner z Bavarskega ljudskega združenja (Bayerische Volksbildungsverband), ki je vodila vse finančne zadeve od vstopnic, Gema-pravic, honorarjev in prijavnin. Celotni organizacijski team je delal brezplačno. Torej, le tako je bilo možno izpeljati odličen festival.

Citrarski festival v Münchnu ima 20-letno tradicijo. V tem času se je v citrarskem svetu v pozitivnem smislu marsikaj spremenilo in razvilo. Kakšen je Vaš pogled na takratni čas in na današnjo situacijo?

Tukaj bi omenil tri področja, ki jih moram opisati. Prvo je *umetniško, koncertno znanje glasbenika*, ki se je predvsem na področju stare in sodobne glasbe izrazito razvilo. Niz vseh citrarskih festivalov v Münchnu je omogočal, spremljal in podpiral ta razvoj.

Kot drugo bi omenil *citrarsko literaturo*. Mislim, da se je do danes na področju originalne literature za citre veliko naredilo. Ta cikel festivalov je ponudil preko 50 krstnih izvedb skladb, pisanih za citre, in naredil ogromen doprinos k originalni citrarski literaturi. Mnogo priznanih umetnikov, skladateljev je pisalo skladbe za festival, ki so bile krstno izvedene. Tudi obvezne skladbe za tekmovanje so visoko kakovostna literatura, različnih težavnostnih stopenj. To pomeni, da se je citrarska literatura odprla k vsakdanjemu glasbenemu življenju in pluje vzporedno s trendi današnje sodobne klasične glasbe. Pred tridesetimi leti je bilo tako, da so za citre pretežno komponirali samo citrarji. Danes komponirajo za citre pravi skladatelji, npr. Peter Kiesewetter, Fredrik Schwenk, Wilfried Hiller, Violeta Dinescu, Bernhard Lang, Dieter Schnebel, Christian Wolff, Walter Zimmermann in mnogi drugi. So tudi skladatelji, ki so prav zaradi festivala postali uveljavljeni, npr. Leopold Hurt je bil najprej udeleženec festivala, tekmovanja kot študent, kasneje je postal skladatelj.

Na letošnjem festivalu smo lahko slišali kar nekaj krstnih izvedb, med drugim tudi krstno izvedbo slovenskega skladatelja, *Bojana Glavine*, ki je napisal skladbo *Melanholije* za citre, violino in violončelo. Ostali skladatelji, ki so letos napisali obvezne skladbe za tekmovanje in festivalne skladbe, so Gregor Hübner, Violeta Dinescu, Gordon Kampe, Peter Michael Hammel in Jacopo Salvectori.

Tretje področje je *zaznavanje citer v javnosti*. Danes so citre v vsakdanjem glasbenem življenju pri mnogih sprejete in zaznavane kot zanimiv, koncertni instrument. Mnogo skladb, ki so bile na festivalu krstno izvedene, se kasneje pogosto izvaja na različnih koncertih, festivalih. Primer: projekt »Tretji človek«, ki je bil s kompozicijo Georga Haiderja »Orson Welles' Schatten« za alt pozavno, citrarski kvartet in tolkala krstno izveden leta 2001 na festivalu »Zither 4«.

Torej, če povzamem, se je citrarska scena v teh dvajsetih letih s citrarskimi festivali zelo razvila in naredila ogromen korak naprej. S tem so moji zastavljeni cilji citrarskih festivalov doseženi.

Torej je bil letošnji citrarski festival »Zither 10« zadnji citrarski festival v Münchnu?

Ja, festival »Zither 10« je bil zaključek tega niza citrarskih festivalov v Münchnu.

Imate že kaj nostalgije po citrarskih festivalih oz. ali Vam je mogoče žal, da ste sprejeli takšno odločitev?

Ne, ta odločitev o zaključku festivala je bila zavestno sprejeta. Obstaja dovolj drugih umetniških projektov, s katerimi se lahko osebno ukvarjam. Če so zastavljeni cilji na nekem področju doseženi oz. zaokroženi v celoto ali če je človek dosegel vrhunec nečesa, menim, da je prav, da se naredi zaključek. Potem lahko človek hodi po novih poteh.

Pomemben del teh festivalov se bo nadaljeval, to so *mednarodna tekmovanja za citre*.

Citrarski festivali so sedaj zaključeno poglavje v Vašem življenju. Omenili ste, da se bodo ohranila in naprej organizirala mednarodna tekmovanja za citre v Münchnu.

Mednarodna tekmovanja za citre bodo izvedena vsake dve leti. V letu 2015 se je na 6. mednarodnem tekmovanju za citre v Münchnu predstavilo 46 udeležencev. To tekmovanje do sedaj še ni imelo tako visoke udeležbe. Posebej me je razveselilo, da je bil nivo igranja citrarjev zelo visok in da je v kategorijah mlajših citrarjev od starosti 7–18 let nastopilo zelo veliko mladih citrark in citrarjev. Prvič smo imeli na tem tekmovanju štiri starostne kategorije pri mlajši generaciji, v 2. kategoriji (13–15 let) smo imeli 16 udeležencev, kar je zelo veliko. Na tekmovanju se je pokazalo, kako se delo z mladimi in učiteljev vložek v mlade upe obrestuje, kako pomembno je vztrajati, nadaljevati v tem smislu naprej in skrbeti za podmladek na citrarski sceni.

Mednarodna tekmovanja v Münchnu imajo sedaj že kratko tradicijo in so zelo pomembna za razvoj citrarske scene. Začetek teh tekmovanj sega v leto 2004. Od takrat se je marsikaj spremenilo, saj sem bila tudi sama udeleženka 1. mednarodnega tekmovanja, kjer smo vsi udeleženci od najmlajših do odraslih tekmovali v eni starostni kategoriji z obvezno skladbo *Lungo il mare* skladatelja Petra Kiesewettra. Ste idejni vodja in ustanovitelj teh tekmovanj. Kako gledate na takratne začetke tekmovanja in na današnjo situacijo? V čem so razlike?

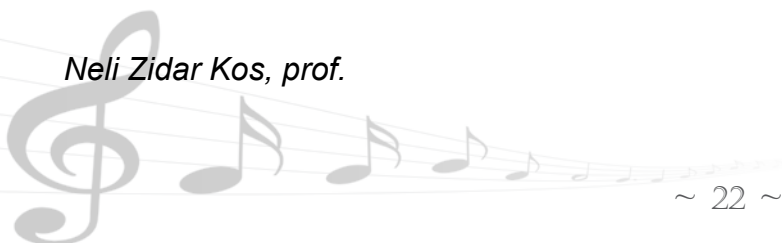
Razlike so vidne pri razširitvi starostnih skupin. Danes imamo pri mlajši generaciji štiri starostne skupine, kar posledično pomeni tudi višje število udeležencev na tekmovanju. Nivo igranja citer v posameznih starostnih skupinah se je zelo dvignil. Zanimivo je opazovati, kaj se zgodi s citrarji, ki zmagajo na tekmovanju. Vsi pomembni citrarji, ki danes delujejo in sooblikujejo prostor na citrarski sceni, so v glavnem nagrajenci teh tekmovanj. Nekaj bi jih naštel, npr. Leopold Hurt, Martin Mallaun, Reinhilde Gamper, Irena Zdolšek, Janja Brlec, Johannes Rohrer, Tinka Vukič, Neli Zidar Kos, Regina Frank in drugi. Če beremo imena vseh teh citrarjev, so to točno tisti glasbeniki, ki dajo citram s svojim delom na pedagoškem in umetniškem področju veliko veljavo.

Za konec najinega pogovora bi želela, da namenite nekaj osebnih misli o citrah našim mladim citrarjem in učiteljem citer.

Citre so za mene eden izmed najbolj inovativnih instrumentov sedanjega časa. Vsi, ki se s tem instrumentom ukvarjajo, so lahko pri svojem delu zelo kreativni. Velika prednost citer je njihova zmožnost spreminjanja, citre so tako ljudski instrument kot tudi koncertni instrument. Zelo pomembno je, da se citrarska scena ne izolira, temveč se odpira in pojavlja v vsakdanjem glasbenem življenju.

Neli Zidar Kos, prof.

slike: Georg Glasl, osebni arhiv

IZLET V MÜNCHEN

*Levo Nevenka Kovačič,
nova tajnica CDS
ter izletnice in izletnik v
Gasteigu v Münchnu.*

*Avtorica prispevka je
tretja z leve.*

V Münchnu je od 27. do 29. marca 2015 potekal citrarski festival, pred tem pa tekmovanje, katerega so se udeležili tudi naši učenci.

Citrarsko društvo Slovenije je v sodelovanju s turistično agencijo MI ZNAMO želelo izvesti izlet z obiskom tega festivala. Zaradi prepoznega razpisa in premalo prijavljenih je bil izlet odpovedan. Notice pa se nismo dale. Skupina sedmih je odpotovala s kombijem.

Ob petih zjutraj smo se zbrale in ob lepi vožnji z voznico Andrejo krenile proti Gorenjski, skozi predor Karavanke in dalje po turski avtocesti mimo Salzburga do Münchna. No, imele smo tudi prijaznega mladeniča, Betkinega vnuka. Ob prijetnem pogovoru in ogledu pokrajine smo si čez nekaj časa privoščile kavo. Kratek postanek in fotografiranje smo naredili ob Kimskem jezeru (Chiemsee). Kimsko jezero je največje jezero v deželi Bavarski, imenovano tudi Bavarsko morje. Je ledeniškega izvora, leži približno na sredini med nemškim mestom Rosenheim in avstrijskim mestom Salzburg. Na jezeru so trije večji otoki, največji je Herreninsel (Moški otok). Na njem je dal kralj Ludvik II. Bavarski zgraditi veliko kraljevsko palačo z velikim vrtom, podobno Versaillesu. Poimenovali so jo Herrenchimsee. Drugi otok je Fraueninsel (Ženski ali Nunski otok), poimenovan po starem ženskem samostanu Frauenchimsee, ki še vedno deluje. Tretji otok ni naseljen, imenuje pa se po svojem rastlinstvu Krautinsel.

Ob prihodu v München okrog 11. ure smo se napotili v največji münchenski kulturni center Gasteig. Odprt je bil leta 1985. V njem gostujejo Münchenska filharmonija, Volkshochschule in Visoka šola za glasbo in gledališče ter občinska knjižnica. Stavba je zgrajena iz opeke in jo imenujejo tudi Kulturbunker. V njej je dvorana z 2387 sedeži za potrebe filharmonije, Carl-Orff-Sall s 528–598 sedeži, Black Box dvorana s 120–225 sedeži in Kleiner Konzertsaal (mala koncertna dvorana) s 191 sedeži ter prireditvena dvorana z 90 sedeži. Dnevno center obišče več tisoč obiskovalcev, letno pa kar 750.000. Ker je akustika v zgradbi zelo slaba, se dogovarjajo, da jo bodo drugo leto podrli in zgradili na novo. Tudi arhitekturno naj bi se bolj vklopila v mesto. Pred stavbo stoji 7 metrov visoka tuba iz medenine v spomin na dolgoletnega direktorja Ericha Schulzeja. To je vodomet, kjer naj bi se pretakala voda do kamnitega klavirja na tleh. Ob našem obisku voda ni tekla. V bližini je tudi talna plošča, vgrajena leta 1989, v spomin na neuspeli atentat na Hitlerja leta 1939.

V predprostoru je bila razstava citer, miz in pripomočkov za igranje na citrah. Tudi Citrarsko društvo Slovenije se je predstavilo, saj so citrarji in citrarke iz Slovenije dosegle na tekmovanju odlične uspehe. Ponudili so note slovenskih piscev, zgoščenke naših izvajalcev, na ogled pa so bili tudi izvodi Slovenskega citrarja. Polno mizo je označevala slovenska zastavica in košara z malimi orehovimi potičkami.

Kmalu smo se udeležili koncerta »Reisen«, kjer so izvajali dela Richarda Grünwalda, Johanna Schablassa, Francesca Tarrege in drugih v mali koncertni dvorani. Prav posebno zanimive so bile violinske citre, ki se pri nas ne vidijo pogosto. Po tem koncertu so v preddverju, kjer je bil tudi oder, nastopili naši izvajalci: citrarka Janja Brlec, violinist Peter Napret in čelist Aleksander Kuzmanovski. Njihov nastop je imel naslov »Otožnost in veselje«. Predstavili so naš melos in poželi tak aplavz, da so zaigrali še dodatek. Janja je tudi zapela pesem Pastirče mlado. Navdušila je občinstvo, ki se je ob poslušanju posedlo kar po tleh in ploskalov ritmu naše polke.

Potem smo se odpravili peš na ogled mesta. Obiskali smo stolnico, Mihaelovo cerkev, Marijin trg s staro in novo mestno hišo. Imeli smo zelo dobro turistično vodičko, našo citrarko Marijo Knific. Zanimiv je utrip velikega mesta, saj ima München okrog 1,4 milijona prebivalcev. Slovensko ime je Monakovo. Ker je bila sobota, je bil promet zelo gost in obisk tržnice skoraj nemogoč. Da pa ne bi poskusili piva in njihovih klobas, pa tudi ne gre. Šli smo v pravo pivnico in podoživeli njen utrip. Že kar dobro utrujene nas je s kombijem čakala Andreja in odpeljala v hotel. Žiga se kar ni mogel načuditi lepi sobi in opremi v njej, saj je bil to njegov prvi izlet v tujino.

Po obilnem zajtrku smo se odpravili na ogled olimpijskega stadiona in stolpa. Zgrajen je bil l. 1972, na njem pa so se dogajale olimpijske igre. V zgodovino so se zapisale po napadu pripadnikov PLO in uboju 11 izraelskih športnikov. Olimpijski stolp je visok 291 m, nanj pa se povzpemo z dvigalom do višine 190 m. Od tam se vidi vse mesto z Alpami in pokrajino daleč naokrog. V bližini je tovarna BMW z muzejem in razstavnim paviljonom. Tam je oživel Žiga, saj se je usedel v več avtov znamke BMW. Njegove oči so kar žarele.

Ob 13. uri smo imeli spet koncert z naslovom »Come again«. To so bile arije iz 16. do 18. stoletja s spremljavo na citrah, čembalu, flavti in harfi. Prav posebno nas je navdušila sopranistka z ubranim petjem.

Tako. Vsega lepega je prekmalu konec. Malo utrujeni, pa vendar z lepimi vtisi, smo se srečno vrnili domov. Sklenili smo, da bomo še kdaj krenili na tak izlet, mogoče v večjem številu z drugimi člani CDS.

Marija Hafner

CITRE NA HARMONIKARSKEM TEKMOVANJU

V torek, 28. oktobra 2014, se je v Evropskem kongresu v Salzburgu odvijalo harmonikarsko tekmovanje. Na dogodek smo bili povabljeni tudi študenti Mozarteuma, da popestrimo vzdušje med pavzo tekmovanja. Šli smo v različnih zasedbah: solo harmonika, duet dveh harmonik, ansambel harmonika, kitara, violina ter harmonika, oprekelj, citre.

V zadnji zasedbi smo igrali Raphael Kühberger (harmonika), Stephanie Macheiner (oprekelj) in Urša Matjašec (citre). Igrali smo sodobno skladbo, ki jo je komponist Simone Fontanelli komponiral za točno to zasedbo. Njegova ideja je, da združi tri ljudske instrumente in ustvari glasbo, ki ljudem na teh instrumentih še ni tako znana. Gre namreč za tri zahtevne sodobne stavke: Introduzione, Chat in Finale. Vsak stavek ima svoj karakter. V prvem stavku je želel predstaviti hrup v mestu. Tempo je hiter, različen ritem, veliko dogajanja, vse je forte itd. Želel je ustvariti zvoke mesta: avtobus, trobljenje ljudi v avtih, ljudje, ki se pogovarjajo, zvok vlaka, ... V drugem poteka telefonski klic, uporabljenih je veliko glisandov. Tretji stavek je najmirnejši saj gre za lirično pesem z lepo melodijo. To je kot nek zaključek, da je svet lep.

Skladba je bila prvič izvajana 15. 11. 2013 v dvorani Solitär na Mozarteumu, ko smo s koncertom praznovali 20 let ljudskega oddelka na Mozarteumu.

Urša Matjašec

ŠTUDIJSKI KONCERT NA MOZARTEUMU

V ponedeljek, 3. novembra, smo na Mozarteumu imeli prvi študijski nastop oddelka citer, opreklja in harmonike. Igrali smo različne glasbene zvrsti v različnih komornih zasedbah. Naposlušali smo se renesančne, baročne in sodobne glasbe. Seveda ni manjkala zasedba dveh citer, opreklja, harmonike in kontrabasa, s katero smo zaigrali valček. Na citre sva igrali Monika Rožej in jaz, Urša Matjašec. Zaigrati bi morali še v triu citer, ampak je ta točka zaradi bolezni tretje citrarke, odpadla.

PREDSTAVITEV CITER NA OSNOVNI ŠOLI

V sredo, 29. aprila, sva z mojim profesorjem citer, Haraldom Oberlechnerjem, na osnovni šoli v Salzburgu otrokom prvega razreda predstavila citre.

Otroci so nama namenili veliko pozornosti že pred začetkom glasbene vzgoje, ko sva v učilnico stopila opremljena z različnimi citrami in citrarsko mizo. Na začetku sva se predstavila kot profesor in študentka iz Mozarteuma.

Harald je povedal malo o zgodovini citer ter kakšne vrste citer poznamo. Pokazal je citre, ki jih lahko sam doma izdelava čisto vsak. Pravega imena nimajo. Izdelane so iz lesene deske, v katero so zabiti žebliji, čez pa je napeta elastika. Podobne so predhodniku naših citer iz srednjega veka, imenovanem »scheitholt« (nemško scheit = poleno, holen = prinesti), z 2–3 strunami in so brez prečk. To je bil zelo primitiven instrument. Nato je pokazal afriške citre iz bambusa, nemško se jim reče »flosszither«, floss = splav.

Pri naslednji vrsti citer, »raffele«, so otroci že lahko poslušali pravo citrarsko glasbo. To so citre s tremi strunami, od tega sta dve enaki. Ime so dobile iz narečne besede »raffeln«, kar pomeni grabiti: s trzalico se udarja naprej in nazaj čez strune. Brenkamo podobno kot pri kitari. Večinoma se igrajo na Južni Tirolski. Na svetu je seveda še več takih enostavnih citer, a imajo različna imena. Pokazal je, da na citre lahko igramo na dva načina. Prvi je, da igramo samo melodijo. Pri drugem načinu igramo melodijo, a brenkamo na vse tri strune. Pri tem se ustvari efekt spremljave in večglasja. Zaigral je dve skladbi, otrokom poznano Piko nogavičko in skladbo iz Irske.

Nato je v roke vzel še svoje običajne citre. Zaigral je začetke znanih otroških pesmic in poznane filmske glasbe (npr. glasbo iz filma Titanik). Otroci so naju resnično presenetili, saj so vse prepoznali že po nekaj tonih.

In potem sem na vrsto prišla jaz s svojimi velikimi diskantnimi citrami Klemensa Kleitscha. Vsi so začudeno, a navdušeno pogledali, kakšne vrste citer so pa to, saj so večje od njih. Postavila sem jih pokončno zraven sebe in so videli, da me bodo kmalu prerastle :) Vprašali so me, koliko strun imajo te citre. Razložila sem jim, da so to čisto običajne citre, le da so drugačne oblike, velikosti in barve. Pokazala sem jim drugačno plat citer in sicer moderne načine igranja in efekte, ki jih lahko ustvarimo. Po citrah lahko tapkamo kot na boben, strune lahko igramo z nohti, lahko uporabimo violinski lok, strune na ubiralki zadušimo na levi strani (etouffee) itd. Vprašala sem jih, če ima kdo še kakšno idejo in ideje so se kar vrstile ena za drugo. Na koncu sem zaigrala nemško ljudsko Nemški ples.

Otroci so lahko tudi sami preizkusili citre, ogledali so si naprstnik in brenkali na strune. Za njih je bilo to posebno doživetje.

S tem se je najina predstavitev končala. Otroci so bili izjemno zadovoljni in navdušeni. Take vrste predstavitev bi vsekakor morali večkrat opravljati, tudi v Sloveniji. S tem so otroci ter njihovi starši ozaveščeni o citrah in prepričana sem, da se marsikdo izmed njih odloči za igranje citer.

Urša Matjašec

NA PREVORJU IZZVENELA TRETJA CITRARSKA POMLAD

V večnamenskem prostoru Osnovne šole Prevorje je 17. aprila izzvenela tretja Citrarska pomlad.

Z nastopom različnih citrarskih sestavov in medgeneracijskega orkestra Kozjanske strune je v pomladno prebujajočo vzhičenost odmevala milina inštrumentov, ki jim je piko na i dodal poseben gost, znani slovenski citrar, Miha Dovžan.

Na povabilo Jasmine Levičar, ki je pod okriljem Kulturnega društva Prevorje pripravila že tretjo Citrarsko pomlad, se je na prevorskem odru zvrstilo čez štirideset nastopajočih

od teh kar štiriindvajset citrarjev. Vse to je začutilo več kot dvesto obiskovalcev tokratnega koncerta. Za uvod je Levičarjeva skupaj s sopranistko Martino Zapušek izvedla melodijo iz filma Ne čakaj na maj. »In ne da bi čakali pomladi in mesec maj, se je prireditev začela tukaj in sedaj,« je začetek koncerta najavila Levičarjeva, ki se je izkazala tudi v vodenju celotne prireditve. Led so prebile tri mlade citrarke Iva Čede, Leja Planko in Lavra Maček. Spomnili so se tudi nedavnega praznika mamice, njim v čast pa so zaigrali Timotej Androjna iz Slovenskih Konjic, Nataša Senica s Planine ter Zala Koprivc in Ana Vidic iz Dobja. Levičarjeva je predstavila glasbeno družino citrarke Mojce Rezar iz Glasbene šole Celje, ki se je predstavila s pesmijo Moj rodni kraj. Priložnost predstavitve na prevorskem odru so dobili tudi najmlajši. Pri petju pesmice o čebelicah Ele Senica, Patricije Udovč in Eve Dobnik se jim je pridružil še Patricijin oče Matija na kitari. Na ljudsko melodijo Je bela cesta uglajena je Eva Dobnik napisala besedilo, namenjeno citrarskemu prazniku. Zapeli pa sta jo sestrici citrark, 6-letna Sara Dobnik in 12-letna Tinkara Udovč, medtem ko je 3-letna čebelica Katjuša Udovč popestrila pesmico s svojo prisotnostjo. Maja Rebršak, Nika Senica, Ana Ploštajner, Lara Arzenšek, Lara Centrih, Nika Gajšek, Rene Cornelly, Teja Planko in Lili Leskovšek pa so prišle iz Osnovne šole Lesično in ob pomoči citrarja Ambroža Amona zapele Tri planike.

Ko murke zacvetijo ob violinah in citrah

Levičarjeva je izrazila hvaležnost za uspehe svojih učencev in nedavna takšna uspeha sta segla v sam vrh najboljših citrark v Sloveniji v kategoriji do 11 let. Veronika Planko je osvojila srebrno, Maruša Vidmar pa zlato priznanje. Obe sta se predstavili s po eno skladbo s tekmovanja. Maruša se je predstavila še skupaj z bratom Gašperjem. Kako citre povezujejo različne generacije, ob tem pa se pletejo prijateljske vezi, dokazuje skupina treh deklet: Janja Polšak, Sara Žafran in Veronika Planko, ki so zaigrale v triu. Pastirica je zazvenela v izvedbi orkestra v sestavi Ive, Veronike, Gašperja, Ladice, Marcela, Sare, Andreja, Ambroža in Janje. Orkestru sta se pridružili dve odlični violinistki pod mentorstvom Betke Rauter: Maša Leskovar, ki obiskuje 3. razred violine v Glasbeni šoli Šentjur in Danijela Preskar, ki bo letos zaključila 8. razred violine. Obe sta domov prinesli že precej priznanj z državnih in mednarodnih tekmovanj. Tako so Kozjanske strune skupaj z glasbenimi prijatelji izvedle pesem Tam kjer murke cveto, Levičarjeva pa jo je posvetila svojemu očetu.

Brez citrarskih legend ne gre

Prvo večje citrarsko presenečenje je napočilo, ko je Levičarjeva na oder povabila svojega prvega učitelja Mirana Kozoleta. Skupaj sta zaigrala Madžarski Čardaš, ki ga je priredil Kozole, tokrat pa je bila priredba prvič izvedena. Po razgovoru kako in kdaj so citre postale del njenega življenja sta najavila presenečenje večera. Na oder je stopil Miha Dovžan, ki ima po besedah voditeljice večera zasluge za citrarski prepod na Slovenskem. Dovžan se je tokrat prvič predstavil prevorskemu občinstvu in pritegnil tudi k petju. Poklon je namenil v prvi vrsti Kozoletu in Levičarjevi in povedal, da zven citer še ne bo tako kmalu utihnil, za kar imata zasluge tudi ona dva. »Pravijo, da v tretje gre rado. Jaz pa mislim, da bo šlo rado tudi v četrto, peto, deseto citrarsko pomlad na Prevorju. Zato se le vpišite v knjigo mnenj, da bomo čez leta lahko obujali spomine. Še enkrat ena velika zahvala vsem nastopajočim. Staršem, da omogočate otrokom ustvarjanje in izražanje preko citer in seveda hvala vam, dragi obiskovalci«, je prireditev zaključila Levičarjeva in se obenem zahvalila vsem, ki so pripomogli k organizaciji in sami izvedbi. Predsednica Kulturnega društva Prevorje Dragica Vračun Hercog in učenci so se Levičarjevi zahvalili za praznični dogodek v kraju in trud pri podajanju znanja. Spominska darila so prejeli tudi vsi nastopajoči. Besedo so nato dobili obetavni Kozjanski lumpi, družabno srečanje pa se je nadaljevalo ob pogostitvi, za katero so poskrbeli citrarji.

Majda Rezec

3. GLASBENI VEČER V LURDU

Na zdaj že tradicionalnem glasbenem večeru v Lurdu, s katerim smo zaključili letošnjo prireditveno sezono Knjižnice Rimske Toplice, smo v prijetnem ambientu prisluhnili ubranim zvokom strun.

Pobudnik koncertov v romarski cerkvici, violinist in citrar Peter Napret, je povabil uveljavljena in mlada glasbenika, domačinko, citrarko Janjo Brlec in kitarista Izidorja Erazma Grafenauerja.

Janja Brlec je l. 2011 diplomirala na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu, glavni predmet citre in dodatni klavir. Sedaj poučuje na Glasbeni šoli Laško-Radeče in GŠ Hrastnik. Po številu priznanj je naša najuspešnejša citrarka. Nastopa solistično in v raznih zasedbah po Sloveniji in tujini. Od lani je stalna članica Slovenskega citrarskega kvarteta, piše priredbe ter je članica komisij na slovenskih in mednarodnih tekmovanjih. Sodelovala je na različnih mednarodnih festivalih, l. 2008 nastopila v Pathos Transport gledališču v Münchnu, l. 2011 izvedla cikel koncertov GM Oder, ki jih prireja Glasbena mladina Slovenije ter izdala samostojno zgoščenko »Med strunami«.

Kitarist Izidor Erazem Grafenauer je l. 2013 diplomiral pri prof. Andreju Grafenauerju na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Od oktobra 2014 se izpopolnjuje na študiju specializacije kitare v Zagrebu pri prof. Istvanu Römerju, hkrati pa v Benetkah pri prof. Tizianu Bagnatiju opravlja magisterij lutnje in teorbe. Pogosto nastopa kot solist (kitara, lutnja, teorba, vihuela) in komorni glasbenik v Sloveniji in tujini. Je tudi dobitnik več mednarodnih nagrad. L. 2012 je postal zmagovalec uglednega kitarskega tekmovanja F. Sor v Rimu. Podeljeni sta mu bili dve Prešernovi nagradi Akademije za glasbo v Ljubljani in sicer za solistične koncerte z orkestrom (2010) in za nastope v baročnem triu Hymnia (2011).

Obiskovalci, ki smo kljub deževnemu vremenu napolnili lurško cerkvico, smo poslušali raznolik glasbeni program. Sprehodili smo se skozi obdobja baroka in romantike do sodobnejših skladateljev, kot je npr. Piazzola. Skladbe so bile prirejene za citre, kitaro ali duet teh tenkočutnih glasbil. Nekatere je Janja tudi zapela. Zaključek je bil namenjen Marijinim pesmim. Tako smo med drugim prisluhnili skladbi Spet kliče nas venčani maj, ki jo je občuteno ob spremljavi citer in kitare zapel kaplan Klemen Jager.

Glasbeni večer nas je pobožal s svojo milino, umiril naš korak ... Ko smo odhajali iz cerkvice, kjer smo se tudi sami na koncu pridružili prepevanju majniške pesmi, smo si rekli, da se drugo leto zopet srečamo. Saj glasba nas druži in povezuje.

Gabrijela Pirš

KAKO SEM ZAČELA IGRATI CITRE

Nisem ne mlada ne stara, vendar po letih bližje starejšim. Kot otrok nisem igrala nobenega inštrumenta, še najbližje sem bila glasbeni šoli, ko sem spremljala prijateljico k uram harmonike. Med kar zahtevno zaposlitvijo nisem niti pomislila na igranje kakšnega inštrumenta, sem pa vse vrste glasbe vedno rada poslušala, otrokom pa veliko prepevala. Vse se enkrat neha, tako se je nehala tudi moja zaposlitev. Vsi so me spraševali, kaj bom delala. Ali boš res samo gospodinjala in predstavljala posode? Mislim, da je ogromno drugih možnosti, samo videti jih je treba. Dela z zemljo, gozdom in vrtom imam veliko, vendar sem hotela še nekaj, kar bi zaposlilo možgane. Spomnila sem se, kako me je prevzel zvok citer, ki je spremljal prijeten pomenek ob kosilu med nekim izobraževanjem v eni od zaposlitev. Še danes imam pred očmi dekle, ki je igralo na instrument.

Povprašala sem učitelja citer v domačem kraju, če bi me bil pripravljen učiti. Kar hitro so se znašle citre pri nas doma in pričele so se ure učenja. O, kako je bilo težko uskladiti toliko prstov, gledati note in najti njihovo mesto na strunah. Učitelj me je podučil, da citre za začetnika niso prav lahek instrument, da so otroci bolj dojemljivi, pa malo manj vztrajni kot starejši, ki pa imajo več volje in veselja, s katerima nadomestijo okorne prste. Pa sem vztrajala do prve zmage, ko se je nekako slišala preprosta melodija in mi ni bilo treba gledati pod prste. Pojavila pa se je težava s prsti. V želji, da bi čim več vadila, so te vaje prekinjali boleči prsti, saj so bile strune ostre. Prsti se bodo utrdili, je rekel učitelj, treba je biti trmast in vztrajati ter čim več igrati. Marsikdo začne z igranjem in potem odneha, ker ni hitrega napredka. Tako sem nizala skladbico za skladbico in se trudila narediti čim manj napak. Glasbo na radiu ali koncertih sem začela poslušati na drugačen način, vsa je bila izvedena brez napak in vem, da je v to vloženo ogromno truda, saj se moram sama zelo truditi in neskončno ponavljati. Po štirih letih učenja se še zmotim pri akordih in basih, vendar je vedno bolje. Dosegla sem tudi drugo zmago, da me prsti ne bolijo več. Torej lahko vadim kolikor hočem, pa ni vedno časa ali pa spodbude. V domačem kraju ni kakšne citrarske skupine, ki bi se ji priključila.

Tako sem igrala sama s pomočjo in nasveti učitelja ter obiskovala citrarski abonma vse od njegovega začetka ter poslušala čudovito izvedene skladbe, tako zahtevne klasične kot bolj domače, ljudske. Pred kratkim je v pogovoru po nastopu nanese, da poskušam igrati na citre, pa so me povabili k sodelovanju pri citrarski skupini iz tretjega življenjskega obdobja v kraju, ki je blizu mojega domačega kraja. Začudilo me je, da je bilo povabilo tako neposredno in prijazno, kar v sedanjem sebičnem času kar težko pričakujemo. Vi ste naši, je bilo izrečeno že kar na začetku. Pridružila sem se skupini pri prvi naslednji vaji in ugotovila, da sem spet na začetku, saj je skupina uigrana, jaz pa nisem znala s skupino zaigrati niti skladbe, ki sem jo že igrala. Vse je bilo prehitro. Pa me vsi prijazno spodbujajo, svetujejo in prepričujejo, da ne smem odnehati, da je za igranje v skupini potreben čas. Skupina je sicer dodatna spodbuda za igranje in druženje ter nova poznanstva, a na drugi strani tudi obveza do ostalih članov, da se hodi na vaje pripravljen. Torej bo treba več vaditi, tako kot je svetoval starejši gospod dečku, ki je stopil z vlaka in gospoda na železniški postaji prosil za nasvet, kako bi prišel v opero. Gospod mu je odgovoril, veš fantič, treba je vaditi, vaditi in še enkrat vaditi. To je sicer stara smešnica, vendar je v njej veliko resnice. Tu se moji začetki s citrami končajo, morda se začenja nova zgodba ...

Alenka Golob

JOHANN PETZMAYER, PRVI CITRARSKI VIRTUOZ

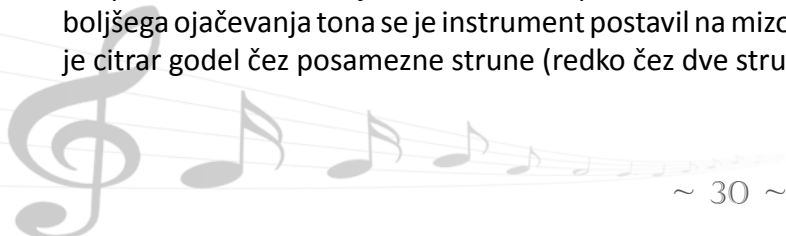
Šolsko leto se približuje h koncu, tako učenci kot tudi učitelji se veselimo poletnih počitnic, saj so za nami naporeni meseci, obarvani z lepimi trenutki. Letošnje šolsko leto je bilo pri mnogih mladih citrarjih zaznamovano z različnimi glasbenimi tekmovanji. To dokazujejo: visoko število udeležencev na tekmovanjih, visoka angažiranost učiteljev in profesorjev citer, pozitivna motivacija in lastna kreativnost pri učencih, dijakih, pozitivne izkušnje in na novo spletene prijateljske vezi med mladimi citrarji, navsezadnje pa tudi zelo dobri rezultati naših citrarjev tako doma kot v tujini. Odlični rezultati potrjujejo, da so naši mladi citrarji na dobri poti, da se lahko kasneje v življenju z rednim udejstvovanjem, nastopanjem, razvijajo v vrhunske glasbenike oz. prave citrarske virtuozе.

V tem članku bom pisala o prvem citrarskem virtuozu, ki je živel pred 200 leti, v času Avstrijskega cesarstva in kasneje Avstro-Ogrske monarhije, *Johannu Petzmayerju*.

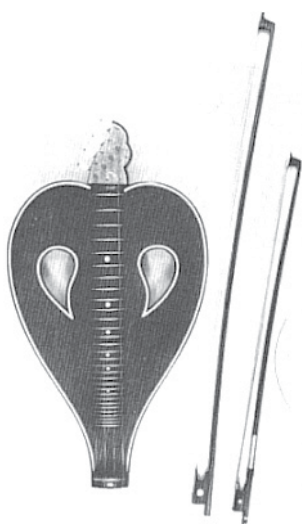

Johann Petzmayer

Johann Petzmayer se je rodil 18. januarja 1803 v Zistersdorfu pri Dunaju očetu gostilničarju (za mamó ni podatkov). Družina Petzmayer se je kmalu preselila v predmestje Dunaja – Neulerchenfeld, kjer je oče začel opravljati gostilniško obrt. Gostilna je bila poslikana s podobo sv. Janeza (Heiliger Johannes), zaradi tega se je imenovala skrajšano v dunajskem narečju »pri svetem' Janu« (»zum Heiling Jean«). Deček (J. Petzmayer), ki so ga klicali tudi Jan (Jean), naj bi družinski posel kasneje prevzel in ga vodil naprej. Petzmayer je zelo zgodaj začel kazati izrazito nagnjenje do glasbe. Najprej se je začel učiti violino in jo zelo dobro igral. V starem delu cesarskega mesta (Dunaja) je kot šestnajstleten fant leta 1819 prvič slišal zveneti citre. Muzikologi domnevajo, da se je Petzmayer nad citrami navdušil, ko je slišal na citre igrati potujočega koroškega trgovca. Citre, ki so bile za Petzmayerja takrat nenavaden instrument, so nanj s svojim mikavnim zvokom in izrazno močjo naredile presenetljiv in močan vtis. Johann Petzmayer je bil samouk. Z močno voljo in zagnanostjo ter študiosnim delom je citre presenetljivo dobro, spretno obvladal. Učil se je hitro in improviziral brez not, samo po posluhu. Petzmayerjeve citre so bile »Schlagzither«, salzburške oblike, predhodnice današnjih koncertnih citer. Poznavalci citer jih opisujejo kot preprost, majhen in primitiven instrument. Na te citre je citrar zabrenkal na strune ubiralke s palcem desne roke, na katerem je bil naprstnik ali pa z dolgim nohtom na palcu. Citre Petzmayerja so bile opremljene s strunami povsem brez sistema. Ubiralka s prečkami je obsegala samo 14 tonov, imela je tri strune – *a*, *d*, *g* – in bila diatonično uglašena. Petzmayer je manjkajoče tone (poltone) na ubiralke dosegel tako, da je struna s pomočjo bočnega premikanja, gibanja prsta dala višjo napetost oz. višji ton. To je uspelo Petzmayerju s takratnimi citrami z nižjimi prečkami s korektnostjo, zato ni imel potrebe po kromatičnih ubiralkah. Spremljava je obsegala 10–12 prostih strun. Petzmayer je citre razvil na takov visok nivo, da je njegovo igranje kmalu vzbudilo pozornost drugih. Leta 1823 je izumil **violinske citre**, katerih ime izhaja iz individualnih, sestavnih značilnosti citer te vrste, saj se na njih igra z lokom, ki potegne oz. gode po strunah. Petzmayerjeve violinske citre so bile preprost, pol metra dolg instrument s srčasto oblikovanim resonančnim trupom, ki je imel zgornji in spodnji del ploščat. Na sredini je bila ubiralka s prečkami in tremi jeklenimi strunami, uglašeni a, d in g. Zaradi boljšega ojačevanja tona se je instrument postavil na mizo, tako da je citrar igral v sedečem položaju. Z lokom je citrar godel čez posamezne strune (redko čez dve struni). Citrar je lok držal v desni roki in pod levo roko

godel po strunah, medtem ko je leva roka igrala tone na ubiralki. Violinske citre so se kasneje pojavljale v različnih variacijah in novih oblikah, npr. ob koncu 19. stoletja so bile violinske citre priljubljene kot »Streichmelodion« ali »Schoßgeige« (sorodnica Virole da gamba). Petzmayer je z lokom ustvarjal nežne, mehke, s presenetljivo močjo napete v *crescendo* in prav tako lahkotno izzveneče tone, ki so bili večkrat spremljani z godalnim kvintetom. Ta instrument je imel v življenju Petzmayerja posebno vlogo, z njim je v zgodnjih dunajskih časih imel velike uspehe, pogosto je nastopal z njim v prvih letih turnej. Petzmayerja so imenovali tudi *Paganini* svojega instrumenta, ker je na eni struni violinskih ceter izvajal virtuozno, neponovljivo igro. Oba instrumenta je uspešno združeval pri koncertnih dejavnostih v javnosti.

Originalne violinske citre
Johanna Petzmayerja, 1823

Po letih avtodidaktičnega pridobivanja znanj je Johann Petzmayer med leti 1824 in 1826 začel nastopati kot **citrarski virtuoz**. Gostje očetove gostilne, predvsem ljudje nižjega stanu, so prihajali v vedno večjem številu in postopoma so se začele mešati med njih tudi pomembne osebnosti iz plemstva, umetnosti in meščanstva. S svojimi glasbenimi nastopi je mladi Petzmayer očetovi gostilni doprinesel velik obisk in dobiček. Ljudje so ga vzljubili in ga imenovali za *najboljšega citrarja na Dunaju*. V kratkem času si je s svojim koncertnim nastopanjem pridobil prepoznavnost, tako da ga je začelo plemstvo vabiti v svoje salone. Prvo vabilo je dobil leta 1826 na Dunaju, da zaigra pred vsemi *nadvojvodi*. V letu 1827, v starosti 24 let, je smel Petzmayer nastopiti v apartmaju **avstrijskega cesarja Franca I.** Cesar ga je za njegovo mojstrsko in navdušujočo citrarsko igro kot tudi za lastne komponirane skladbe pohvalil. Vsi ti uspehi so Petzmayerja še dodatno motivirali, da se je ukvarjal s citrami. Sklenil je, da se bo začel preživljati s citrami in kot potujoči citrarski virtuoz koncertirati. Pod imenom »Heiling Jean« se je najprej v trio zasedbi skupaj z violinistom Franzem Heftnerjem in kitaristom ter citrarjem Nikolausom Schmutzerjem odpravil koncertirati po Avstriji in Nemčiji.

22. in 26. februarja 1837 je bil med obiskovalci Narodnega gledališča v Bambergu tudi **vojvoda Maksimilijan Bavarski** (Herzog Maximilian in Bayern) iz znane bavarske kraljeve družine Wittelsbach. Vojvoda Maksimilijan se je tako navdušil nad citrami in umetnostjo Petzmayerja, da je Petzmayerja angažiral za svojega učitelja ceter in ga povabil v München. To je bil za virtuozu Johanna Petzmayerja poseben dogodek, saj so bili takrat posamezni družbeni sloji (plemstvo, meščanstvo, kmetje, trgovci) strogo ločeni med seboj. Dogodek je bil prava senzacija – član kraljeve družine se je zanimal za preprost, ljudski, kmečki instrument in je vzel potujočega glasbenika za učitelja. Srečanje z vojvodo Maksimilijanom je bilo pričetek vse življenje trajajočega glasbenega prijateljstva.

Vojvoda Maksimilijan Bavarski

Vojvoda Maksimilijan Bavarski (1808–1888) je pod mentorstvom Petzmayerja hitro postal dober citrar in citrarski skladatelj tistega časa. Vojvoda je bil bavarskemu ljudstvu znan kot zbiratelj pesmi in melodij. Do konca svojega življenja je spremljal razvoj ceter, preživel je »Weiglovo reformo« (Weigelsche Reformbewegung – razporeditev prostih strun v kvartnokvintni uglasitvi). Bil je *protektor ceter*; zaslužnim ljudem, ki so z resnim študijem in vneto doprinesli k izboljšanju ceter in citrarske literature, je podelil »Medaljo podpore in spodbude za umetnost in znanost«. Objavil je 60 kompozicij za citre in pianoforte. Kot citrar je bil zelo priljubljen bavarskemu ljudstvu, klicali so ga tudi »Zither Max'lk«.

Njegova najljubša hčerka Elisabeth, bolj znana pod imenom »Sissi«, se je naučila dobro igrati na citre. Poročila se je s cesarjem Francem Jožefom I. in kot cesarica Avstrije razširila igranje citer na dunajskem dvoru.

Leta 1837 je vojvoda Maksimilijan imenoval svojega učitelja Petzmayerja za **komornega virtuoz**a. Življenje se je Petzmayerju po tem imenovanju močno spremenilo, saj je postal stalen spremljevalec vojvode na številnih potovanjih. Že januarja leta 1838 sta skupaj potovala na devet mesecev dolgo *orientalsko potovanje*, kjer sta preko Italije obiskala Egipt, Palestino, Malo Azijo in Grčijo. Na tem potovanju je Petzmayer skomponiral skladbo »Nilfahrt-Walzer«, ki je dosegla visoko prepoznavnost. Kasneje je Petzmayer potoval še po Angliji in Franciji ter po tedanjem Nemškem ozemlju in Avstrijskem cesarstvu.

Prvi citrarski virtuoz Johann Petzmayer je s svojim delovanjem pomembno vplival na *prvo, zgodnjo generacijo dunajskih citrarjev*. Srečanje z vojvodo Maksimilijanom Bavarskim je bilo za citrarsko sceno odločilno, saj so citre kot ljudski instrument pred skoraj 200 leti doživele nesluten vrhunec. Po imenovanju Petzmayerja v komornega virtuoz a se je začel **prvi razcvet citer v 19. stoletju** v Münchnu in na Dunaju, kasneje pa na celotnem ozemlju Avstro-Ogrske monarhije. Vojvoda Maksimilijan, plemiški protektor citer, in Johann Petzmayer, nadarjen umetnik nižjega stanu, sta neprecenljivo prispevala k **razvoju in popularizaciji citer**. Petzmayer in vojvoda Max sta upoštevala tako *ljudski* kot tudi *klasično - glasbeni karakter citer*, pri čemer je vojvoda izbral ljudskega. Takšen kontrast je vodil do *uspeha citrarske mode v 19. stoletju*. Petzmayer, stari mojster, ni naredil citre samo popularnih, temveč tudi primerne za dvor, kasneje za salonsko družbo. Nekdanji kmečki instrument je bil doma v skoraj vseh kraljevih palačah in dvorih. Vsi otroci vojvode Maximilijana so igrali na ta instrument. Citre imajo še dandanes kot takrat dve lastnosti: poseben čar njihovega zvoka in njihov odnos do romantike. Z nastopom Petzmayerja se je začel tudi gospodarski razvoj v času razcveta citer. Z novimi citrarji so se pojavljali *novi učitelji, skladatelji in izdelovalci citer*. Močno povpraševanje na vseh področjih citer je odprlo nov potencial in ponudbo na trgu.

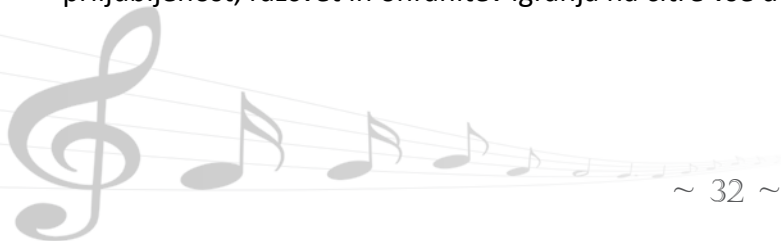
Album Johanna Petzmayerja

Petzmayer je združeval lastnosti zbiratelja in *skladatelja* kot tudi aranžerja in virtuoz a. *Petzmayerjev opus* obsega 242 del, od tega 27 skladb in fantazij koncertnega karakterja, 75 romanc in samospevov, 58 alpskih samospevov, 34 valčkov, 48 plesov (nem. Ländler), 50–60 skladb značilnih za Petzmayerja, npr. nešteto potpurijev, variacij, divertissementov.

Petzmayer je umrl 29. decembra 1884 v Münchnu zaradi starostne oslabelosti. Južnonemška citrarska zveza se je umetniku poklonila z odprtjem spominske plošče leta 1903 na njegovi hiši v Münchnu.

Petzmayerjevo ime bo za citre ostalo visokega pomena, njemu dolgujemo zahvalo za ogromno priljubljenost, razcvet in ohranitev igranja na citre vse do današnjih dni.

Neli Zidar Kos

DUNAJSKE CITRE V MUZEJU

Muzej (grško mouseion) je prostor, soba ali stavba, kjer prebiva muza, njeno najvažnejše opravilo pa je muzika. V javnih zbirkah so stare dunajske citre javnosti zgolj na ogled pod uveljavljenim geslom »ne dotikajte se razstavljenih predmetov«. Zbirka pa ni muzej, saj obiskovalec v muzeju vedno zaloti živo muzo pri muziciranju ali celo sam zaigra. Zato so dunajske citre v muzeju privlačne tudi za mednarodno študijsko javnost, naključne obiskovalce in turiste.

CITRE V ZBIRKAH

Največji evropski zbiralci citer so v zadnjih desetletjih ustvarili kar nekaj javnih zbirk z več sto starimi citrami, ki so odprte za gledalce. Tu so citre, neme očitke in protagonistke nekdanje družinske glasbene kulture kot mrtveci, katerih duše so zapustile telo, in v steklenih vitrinah zaman čakajo vstajenja. Ker ne opravljajo več glasbenega poslanstva, so njihova telesa uporabna le še kot objekt preučevanja, tehtanja, merjenja, razkazovanja, ogledovanja, zbiranja in preprodaje. Njihova knjigovodska vrednost je enaka nič, ker so že dolgo amortizirana, tržna vrednost na trgih in dražbah pa je odvisna od oblike, izgleda, okrasja, starosti, ohranjenosti, povpraševanja po izdelovalcu ter redkosti in ponudbe. Vsi razkošni in dragi katalogi, učene disertacije in ekspertize brez zvočnih posnetkov o teh citrah so zato »brez barve, vonja in okusa«, saj v njih ne zasledimo podatkov o njihovem izvornem zvoku ali priporočil o najprimernejši glasbi zanje, uporabni so le podatki o izdelovalcih. Ponekod sicer tržijo njihove zvočne posnetke, vendar na CD-ju večkrat ni niti fotografij citer, na katerih so skladbe posnete. Od disertacij, zbiranja, preučevanja in ogledovanja pa ni glasbe. Vrednost in kvaliteto citer je namreč nemogoče oceniti ne da bi preizkusili njihov zvok, saj citre postanejo to kar so šele, ko se oglasijo. Ime izdelovalca še ne zagotavlja kvalitetnega zvoka, ker niti dvoje povsem enakih citer, ki jih je izdelal na isti dan, ne zveni enako. Devdeset odstotkov naključno najdenih starih citer zaradi množične izdelave in medsebojnega posnemanja izdelovalcev nima lastnega, enkratnega, prepoznavnega zvoka, med preostalih desetimi odstotki pa lahko včasih najdemo citre neprecenljive vrednosti povsem neznanega izdelovalca, ki s svojim neponovljivim tonom in zvočno sliko označujejo njihovo dobo. Zbiralcem, ki jih zvok praviloma ne zanima, se »izmuznejo«, saj jih nekateri ne znajo niti pravilno uglasiti. Ko citre v zbirkah ovrednotimo po tonu in zvenu, tu zaradi načina zbiranja in zbirateljskih meril naletimo na največ do dva, izjemoma do pet odstotkov kvalitetnih citer, primernih za v muzej. Z muziko muza citram vdahne dušo, poslušalcu, ki se je napolnil v njen muzej, da bi jo slišal, zaigra.

S CITRAMI V MUZEJU

V muzeju poslušalec s citrami vzpostavi intimen, osebni stik. Na razdalji od 0,5 do 1,5 metra jih poslušča v živo, da ga lahko odpeljejo v 19. stoletje in omrežijo s tedanjo glasbeno kulturo, kjer se prepozna v nekdanji izvorni socialni interakciji med izvajalcem in poslušalcem. Z izkustvenim eksperimentom, kjer uho prisloni na resonančno mizo, jih lahko poslušča na nedoživet način. Ob predstavitvi dunajskih citer na umetniških fotografijah jih poslušča v skladbah iz avstrijske, češke ali slovenske romantike; lahko si jih ogleda, potežka ali nanje zaigra. Na citrah iz zvočnih posnetkov prepozna zven, idealno resonančno desko, bordure, intarzije, rezbarije, baronske palice in gravure ter začuti pretakanje svetlobe v furnirjih in njihovo barvno skladnost dokler se mu citre ne razkrijejo kot »glasbeno orodje« in umetnina s strunami. Spremlja razvoj naprstnika in ubiralke, zaigra z zgodovinskimi naprstniki in na zgodovinskih strunah. Strune opazuje pod mikroskopom in povečevalnimi stekli, da zna ceniti njihov značilen in čist ton. Na citre si postavi leseno plesno figurico, ki mu med igranjem zapeše v ritmu stare melodije. S sodelovanjem v eksperimentih se sooča z metodami znanstvenoraziskovalnega dela, zato je poslušalec v muzeju, kjer so citre namenjene muziciranju in ustvarjalnosti s področja intelektualne lastnine, najraje sam.

ŠTUDIJSKI MUZEJ

Muzeju recimo kar Slovenski univerzitetni muzej, saj vsebuje številne študijske zbirke s področja naravoslovja, tehnične glasbene in drugih kultur, kjer študentje v skladu s študijskimi programi posameznih fakultet in akademij poslušajo posamezna predavanja, opravljajo vaje, obvezno študijsko prakso, pripravništvo in raziskovalno delo. Uteleša celovito predstavitev raznovrstne kulture na slovenskih tleh domači in mednarodni študijski ter zainteresirani javnosti. Predstavlja živahno stičišče, kjer se srečujejo mladi raziskovalci, popotniki in turisti in priljubljeno delovno okolje v mednarodni izmenjavi študentov in dijakov. Govorimo o časih, ko citre že dolgo zavzeto poučujejo tudi na glasbenih gimnazijah, akademijah in konservatorijih. V muzejskem središču domuje tudi študijski muzej dunajskih citer z izborom vrhunskih starih glasbil, namenjenih igranju, ter zvočnim laboratorijem za preučevanje akustike in pripravo na zvočne posnetke, ki je namenjen tudi ostalim glasbilom s strunami. V laboratoriju lahko posnamemo tudi glasbeni videospot. S plačilom varščine si je zgodovinske citre moč izposoditi za študij ter koncertno ali medijsko produkcijo.

MUZEJSKE PREDSTAVITVE

Napovedane predstavitve za manjše in večje skupine domačih in tujih poslušalcev ter posamezne poslušalce izvajajo študentje citer v okviru obveznih vaj, študijske prakse ali mednarodne izmenjave. Enourne predstavitve z demonstracijami in igranjem za večje skupine se odvijajo v eni od skupnih predavalnic še pred ogledom glasbil, strun, naprstnikov in notnih izdaj ter poslušanjem zvočnih posnetkov. Krajša predstavitev praviloma ni daljša od 20 minut, saj si številni obiskovalci, tj. šolarji, dijaki in drugi ogledujejo več muzejev, pri čemer izberejo eno ali dve predstavitvi. Tujci jih lahko spremljajo v svojem jeziku.

PREDSTAVITEV V MEŠČANSKI DRUŽINI

Turisti in priložnostni obiskovalci muzeja si želijo citre največkrat slišati v nekdanjem izvirnem, meščanskem družinskem okolju. Zanje se napovedana predstavitev odvija v meščanskem salonu, kjer učitelj(ica) citer in učenka ali učenec (oče in hči ali sin), oblečena v stara meščanska oblačila za okroglo mizo z bidermajerskim šopkom ob skodelici čaja igrata v duetu na citre z intarzijami iz bisernih matic. V starinskem okvirju na steni je povečana upodobitev notne naslovnice iz 19. stoletja, ki prikazuje očeta, ko je kot fant igral dekletu; sobo krasi staro pohištvo s furniranimi intarzijami ...Ob prisotnosti enega ali obeh »staršev« (učiteljev) lahko igrata tudi sestri (učenki). Salonske predstavitve s prisotnostjo žive muze, kjer poteka individualni pouk citer v sodelovanju z muzejem, izvajajo glasbene šole v času pouka. Te predstavitve so možne tudi v nekaterih galerijah, v družbi oljnatih slik krajin in družinskih portretov iz 19. stoletja, v gledaliških predstavah ali v leseni kmečki izbi. Za mizo je vedno tudi prazen stol, ki vabi najbolj prevzetega poslušalca, da v intimni bližini okuša družinsko idilo 19. stoletja, na mizi ležijo prve notne izdaje Slovenskega citrarja ...Ni kaj dodati, citre in njihovi poslušalci se v muzeju počutijo več kot imenitno!

Avtor sestavka med izvajanjem vezav v skladbi Josefa Lannerja (1801–1843) na elegijskih dunajskih citrah bratov Placht, izdelanih leta 1883 v Schoenbachu (Boehmen). Iz videa dijakov Srednje medijske in grafične šole Ljubljana. Kamera: Matej Kokalj.

Citrar s poslušalkama, detajl z naslovnice notnih izdaj za citre romantičnega skladatelja Ferdinanda Kolmaneka.

Izraz na obrazih obeh deklet dokazuje, da so citre »žive«.

V družbi citer v muzeju verodostojno podoživljamo nedosegljive čase.

Poistovetenje z romantično dobo: avtoportret s poslušalko Sanje strun za istoimenski album in album Kvetinova kralovna (Cvetna kraljica) s skladbami čeških romantičnih skladateljev za dunajske citre.

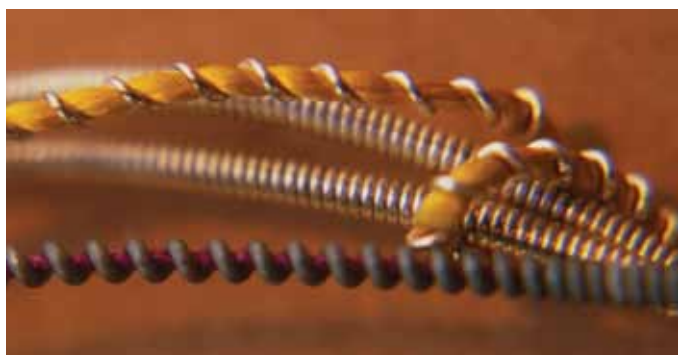
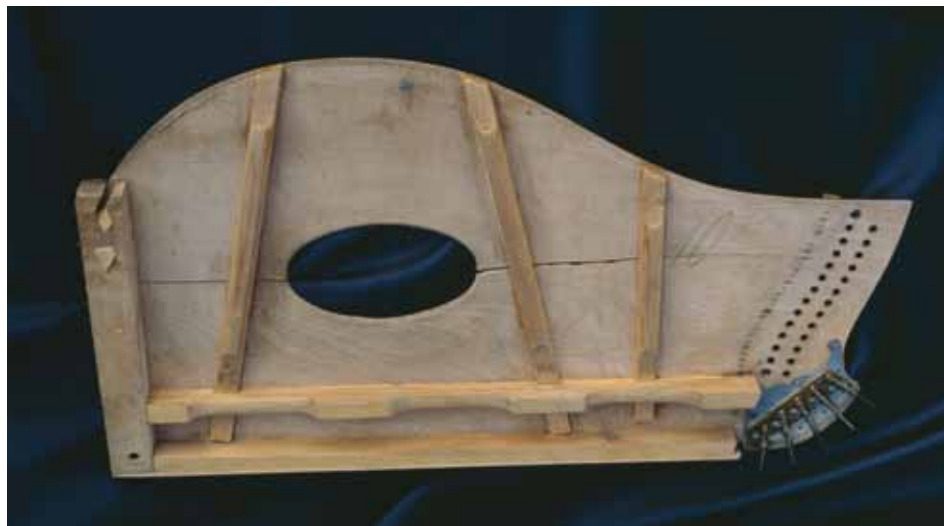
Za obe naslovnici sem narisal enobarvno perorisbo z upodobitvijo motiva iz 19. stoletja, saj so tedaj na notnih izdajah prevladovala še risbe.

V muzej sodijo samo citre s strunami in priborom za igranje, njihovi zvočni posnetki ter note.

Izvirne notne izdaje so v pomoč pri interpretaciji skladb.

Pokrov citer z zaobljenima nosilcema ter mostom pod ubiralko in mehaniko. Pri lepjenju nosilca na pokrov s klejem so nekateri stari mojstri vložili trak iz suhega lista koruznega stroka.

Zgodovinske strune, pripravljene za ogled pod mikroskopom, morajo biti povsem nove in čiste.

Da lahko poslušalec v muzeju igra na katerekoli citre, morajo biti prečke na vseh ubiralkah zbrušene in spolirane. Suhi žig na ubiralki izpričuje, da je izdelovalec to opravil lastnoročno. Žig na ubiralki polegijskih citer virtuoza Hansa Haubnerja (1861–1934) Marienbad, Boehmen, iz leta 1912.

Stara piščalka za uglasčevanje spremnih strun je vedno pri roki, zato sodi v muzej in ne v zbirko.

Besedilo in fotografije Ivan Zupanc

25 let prireditve »Popoldne ob citrah« na Kopitniku

Planinsko društvo Rimske Toplice vabi na tradicionalno, letos jubilejno 25. prireditev Popoldne ob citrah na Kopitnik,

v soboto, 1. avgusta 2015, s pričetkom ob 11.00 uri.

Prisrčno vabljeni citrarji in citrarke iz vse Slovenije!

Igral bo ansambel Dori, prirejamo srečelov in pogostitev za vse nastopajoče.

citre
opreklji
harfe

od leta 1956

Naše najboljše

**Peter
Münnseer**
Musikinstrumentenbau

Prodaja,
popravila glasbil, pripomočki:
A-6370 Kitzbühel
Jochberger Straße 125
Tel. +43/(0) 53 56/62 956
Fax +43/(0) 53 56/62 956-3
info@muennseer.at, www.muennseer.at

Zithern & Hackbretter

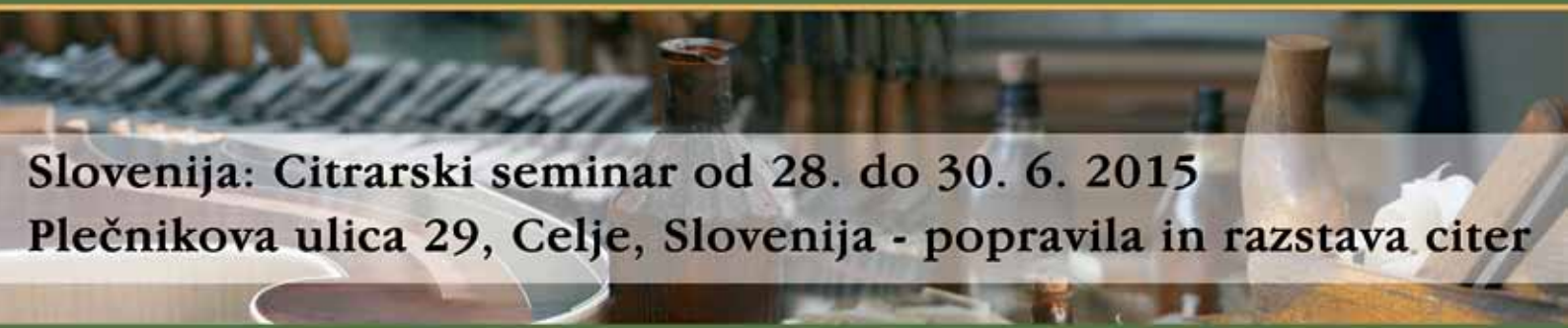
aus Meisterhand

Horst Wunsche
Zithernbau KG

Egerstraße 89 · 08258 Markneukirchen
Telefon/Fax: +49 (0) 37422 / 3161
Fax: +49 (0) 37422 / 40924

Internet: www.zitherbau-wuensche.de · e-mail: info@zitherbau-wuensche.de

Slovenija: Citrarski seminar od 28. do 30. 6. 2015
Plečnikova ulica 29, Celje, Slovenija - popravila in razstava citer

Kulturno umetniško društvo Glasba iz Slovenije

Naloga društva, ustanovljenega leta 2000, je vsestranska skrb za razvoj in ohranitev slovenske glasbe. Njegovi člani to uresničujejo na več različnih področjih. Tačas vam ponujajo:

- **Notne zbirke Cite Galič:**
S citrami po letvi(ci) gor' in dol'
100 slovenskih pesmi za citre
Najlepše melodije sveta
Najlepše melodije Slovenije 1
Najlepše melodije Slovenije 2
- **CD plošče:**
Cita Galič: Najlepše melodije sveta
Cita Galič: Najlepše melodije Slovenije 2
Družina Galič: Narodne in ponarodele pesmi
- **Koncertne nastope:**
solistke na citrah Cite Galič
dueta Cita Galič (citre) & Jože Galič (orglice, vokal)
Terceta Družine Galič (3 x vokal, citre, 2 x kromatične orglice, altovski, sopranski saksofon, klavir)
- **Radijske oddaje:**
tedensko oddajo Pesem slovenske dežele avtorja in voditelja Jožeta Galiča na Radiu Celje
- **Avtorske skladbe:**
glasbo in glasbena besedila avtorja Jožeta Galiča

KONTAKTI:

KUD Glasba iz Slovenije,

Sončna ul. 9, 3311 Šempeter v Savinjski dolini:
03 / 5702 712, glasbaizslovenije@gmail.com

Cita Galič,

predsednica: 041 / 650 712, cita.galic@gmail.com

Jože Galič,

tajnik: 051 / 650 712, joze.galic@gmail.com

NOTNE IZDAJE ZA CITRE (za standardno uglasitev) in CD-ji

UČBENIKI

Citre 1 15 €

Citre 2 15 €

Citre 3 15 €

Citre 4 15 €

ZBIRKE PESMI (solo in dueti)

CITRE A 7 € Težavnost: 1-2

CITRE B 7 € Težavnost: 1-3

CITRE C 7 € Težavnost: 2-3

NOVA GLASBA

Dva nokturna za duet citer 12 € Črt Sojar Voglar (*1976) Težavnost: 4-5

Amarilis / Zvezdasti janež za duo citre in violina 12 € Irena Zdošek (*1985) Težavnost: 4-5
Sašo Vollmaier (*1982)

CD-ji

Zither moves 13 € Sodobna in stara glasba.

Cvetje v Bachu 10 € Avtorske skladbe in priredbe slovenskih ljudskih pesmi – slovenski avtorji, aranžerji in izvajalci.

Naročilo na [irena.zdossek@gmail.com] ali 031 337 567.

Melodija

GLASBILA d.o.o.

MELODIJA glasbila d.o.o.,
Trdinov trg 4,
1234 Mengeš, Slovenija

Telefon: 00386 / 01 723-75-78
Spletna stran: www.melodija.si
E-pošta: info@melodija.si

Citre so med najbolj priljubljenimi inštrumenti v Sloveniji. Izбира je pestra, od 29 do 32 in 36 do 42 strunskih za zahtevnejše glasbenike. Nudimo vam citre Teller in Wunsche iz Nemčije, in sicer otroške, koncertne, altovske, basovske in harfne modele. Izdelane so iz izbranega glasbilarskega lesa - resonančne smreke, obogatena s kvalitetnimi furnirji, mahagoni, wenge, palisander, javor v naravni barvi, zaščiteni z akustičnimi laki in slajj ali mat izvedbi. Ubralka je iz trdega lesa, palisandra ali ebenovine. Mehanka Wangent ali Schaler, katere so izredno natančne in imajo dolgo življenjsko dobo, prečke pa so iz brušenega jekla tako da so prijetne za igranje in zelo obstojne. Citre imajo v kompletu priložen in lepo izdelan kovček ali torbo. Nasploh citre izdelujejo glasbilarji z dolgoletno citrarsko tradicijo in iz vrhunskih materialov. Poleg citer imamo tudi naprstnike za igranje, strune Bergfee v kompletu ali posamezne, tako Dunajsko kot Munchensko uglasitev.

Poleg kvalitetnih lastnih proizvodov diatoničnih in klavirskih harmonik naša ponudba zajema tudi trobila, pihala, godala, tolkala, klaviature, brenkala ter ves pribor za vsa glasbila. V Mengeški Melodiji opravljamo kvaliteten servis in uglasčevanje vseh vrst harmonik, godal, brenkal in citer.

Obiščite nas na Trdinovem trgu 4 v Mengšu, vsak dan od 9. do 19. ure, dodatne informacije pa so na voljo na www.melodija.si ali 01 / 7237 - 578.

GORIŠKA CITRARKA IZ AVSTROOGRSKE, FOTOGRAFA ANTONA JARKIČA (1866–1924)

David Kyger, urednik časopisa *The Zitherplayer*, je v Brooklynu (New Yorku v ameriški zvezni državi New Jersey) naletel na fotografijo slovenske citrarke. V manjši elipsi v levem zgornjem predelu sta s peresom v obledelem rokopisu izpisani letnica 189... in »sestrična«. Fotografija je nastala v ateljeju, ki ga je Jerkič, ki je dokumentiral tudi pogreb pesnika Simona Gregorčiča, leta 1891 odprl v Gorici. Jo je v »obljubljeno deželo« prinesla sama ali njen sorodnik?